

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Săcuii contra noastră

Intr'una din zilele trecute, se putea vedea pe peronul gării din Predeal un spectacol atâta de oarecare curiozitate. Dincolo de bara ce desparte partea românească de partea ungurească a gării, se strânsese un grup de oameni, aparținând, după înfățișare, în cea mai mare parte, clasei meseriașilor, — meseriași în haine de sărbătoare. Din mijlocul lor, se zăria ridicându-se din când în când în vârful picioarelor și ducând un diapason ba la o ureche ba la alta, un domn cu ochelari și, evident, cu bun auz muzical. Câteva clipe de pregătire în așa fel, și deodată, la un semn făcut cu amândouă mâinile de domnul cu ochelari și cu diapasonul, grupul izbucni... într'un „Hazádnak rendületlenül” sau „Szülöföldem szép határa”, — cât se cutremură bolta peronului și începu să se adune lumea ca la urs...

Ce era? Niște bieți expatriați cari se întorceau acuma pe pământul lor natal, și-și dădeau astfel expresie emoțiunii ce le stăpânea sufletele?...

Românul nu prea e curios să aflu temelia și explicația fenomenelor, — el se mulțumește mai adesea cu spectacolul; se distrează, dacă-l distrează, sau caută să-și facă el, ideia lui, despre el, dacă-l socoate vrednic de aprofundare... Altminteri — *guarda e passa*, de cele mai multeori, — și desigur așa vor fi făcut cei mai mulți și cu spectacolul de peste bariera peronului gării din Predeal.

Dacă ar fi avut curiozitatea, și dacă

ar fi cetit ziarele ungurești, publicul adunat acolo ar fi aflat explicația întregă a incidentului; domniile cu cântecul erau pur și simplu „cei patruzeci de membri ai delegațiunii maghiarimeii bucureștene la congresul al patrulea al uniunii societăților săcuiești” care s'a ținut peste câteva zile la Turda.

Ne-am adus aminte, reamintindu-ne spectacolul din Predeal, despre diferitele manifestări publice ale „maghiarimeii bucureștene”, chiar în capitala regatului român. Nu era nevoie să treacă „deputația” barierea, pentru ca să-și cânte în chip așa de ostentativ cântecele naționale și patriotice. Nici dincoace de barieră, nici în București, nimeni nu-i împiedică s'o facă. La petrecerile lor publice pot să cânte și „Szózat”-ul și chiar pe „Kossuth Lajos azt izente”. Nimenea nu le are grija. Adesea, societățile maghiare din țara românească defilează pe străzi împresurând tricolorul verde-alb-roșu, care fâlfâie în voie sub ochii indulgenți ai sergentului de stradă, sau sub aceia indiferenți ai trecătorilor. Manifestația dela Predeal era astfel mai mult o pantalonadă de prost gust, decât o explicabilă și respectabilă izbucnire de sentimente.

Dar când citim mai departe, spre ce anume scop se duceau „delegații maghiarimeii bucureștene” la Turda, și la ce fel de desbateri și puneri la cale au participat ei acolo, — chestia devine ceva mai vrednică de luat într'o cercetare mai deaproape.

„Uniunea” din care se vede așadar că face parte și maghiarimea din țara românească, are de scop, după cum ne spun ziarele maghiare în dările lor de seamă, ca

să sprijinească și să afirme supremația săcuilor în Transilvania, atât din punct de vedere politic cât și din acela economic... Acuma, din punct de vedere politic, nu știu ce sprijin vor putea duce săcuii din București fraților lor rămași acasă, — dar din acela economic e totuși curios, că acești oameni se întorc aicea cu arme făurite în România, din bani românești, pentru ca... să lupte cu înverșunare necruțătoare împotriva nu numai a dezvoltării, dar chiar a vieții economice a românilor de aci, din regatul Ungariei... E nițel cam îndrăzneată, oricum, accentuarea provocătoare a acestei acțiuni a „maghiarimeii bucureștene”...

Dar iată ce mai este: „Chestiunea săcuiească — zice un ziar maghiar, și ca acesta zic toate, — merită atențiunea cea mai vigilentă și interesarea statornică a întregii opinii publice maghiare. Cancerul vieții noastre de stat: chestiunea naționalităților, nu se va putea rezolvi în chip real decât numai prin întărirea săcuimii... Năzuințele naționalităților se manifestă mai organizate pe teritoriul Ardealului... Și până când în părțile ardelenice nu va fi asigurată necondiționat preponderanța numerică, culturală și economică a maghiarimii, nu va fi speranță să se constrângă românimea la recunoașterea ideii de stat unitar maghiar”...

Va să zică, iată încă pentru ce mai merge delegațiunea ugunurilor din București la Turda: pentru ca să-și ducă și ea tributul ei de deslegare a „chestiunii săcuiești”, cu asigurarea atențiunii și interesării necurmăte cu care, și din România, pribegii unguri urmăresc vindecarea cancerului pe

Manuscrise găsite

de Ion Minulescu

Cărțile

Ploaia n'a încetat încă.

Oarece ar putea face un om singur condamnat de ploaie să-și petreacă noaptea întreagă în casă?

Să citesc? Nu.

Să citesc, nu mai îmi place. Poate fiindcă am băgat de seamă, că pe mine, cărțile nu mai au ce să mă învețe.

Sunt o mulțime de lucruri de învățat, este drept.

Pe acelea însă nu le mai găsesc în cărți. Cărțile sunt scrise de oameni ca și mine, ca și altul, de oameni mărinoși, oameni cari suferă de boala legendarului bărbier al regelui Mydas, oameni cari nu-și pot înlăntui viața pe a doua zi, dacă nu spun și celui de alături, ce știu, ce au mai descoperit, ce au mai ghicit, ce au mai gândit...

Și fiindcă n'ai întotdeauna pe cineva alături de tine sau fiindcă nu totdeauna acel cineva, este dispus să te asculte, începi să scrii pentru aceia, cari vor avea timpul, dragostea sau mania să aflu și ei ceea ce altul a aflat mai dinainte.

Cei cari citesc, mie îmi fac impresia excursioniștilor de meserie — aceia cari vizitează câmpurile bățăliilor celebre și se mulțumesc cu expli-

cațiunile ciceronului de cele mai multeori tot așa de incult ca și ei.

Cel care are mândria singurei superiorități a omului asupra celorlalte animale, cugetă singur fără ajutorul cărților, iar când este vorba de vizitat câmpurile de luptă ocolește pe cele ce-i ies în cale, neglijează războaiele de ieri și așteptând pe cele de mâine, se duce să trăiască el însuși în miiloul celor ce strigă *ura* sau *ingână mor...*

Inaugurând biblioteca unei școli primare din Franța, *Anatole France* a pronunțat un discurs, un mare discurs, în care a preamărit rolul cărților.

Dar *Anatole France* prea mare cugetător este și prea multe cărți a scris, pentru a nu-și recomanda fructul unei jumătăți de veac de gândire.

Sunt gânditori însă tot așa de mari, cari cu toate acestea n'au scris nici o carte. Aceia urăsc cărțile și aceia sunt cu atât mai mari, cu cât nu-i poate controla și contesta nimeni dintre cei veniți mai târziu. Nu, nu, cărțile nu folosesc la nimic.

Cei cari voesc să învețe ceva, să privească natura. S'o privească ore întregi și dacă nu le este îndeajuns, s'o privească zile și ani întregi fără nici o pregătire, fără nici o altă ceremonie decât simpla deschidere de ochi, și le va fi îndeajuns.

Pădurile, marea și cerul nu te mint niciodată.

De ce nu se cuvine însă niciodată să privim natura cu toată sinceritatea facultății noastre de a descurca, de a pătrunde, și de a pricepe un lucru?

Fiindcă am nega rostul cărților, fiindcă nimic n'ar fi mai ușor decât a învăța ce avem nevoie dela natură și fiindcă cei cari au scris atâtea cărți pentru a învăța pe oameni rostul naturii, s'ar scula ca un singur om și amenințările lor, ar întuneca seninul noii învățături.

Da, da, *Anatole France*, are dreptate. Cărțile sunt folositoare. Ele te învață un singur lucru în șapte sute de mii de feluri. Ele te incurcă, tot ele te descurcă și la urma urmelor, tot ele îți deschid și ție pofta să scrii alte cărți, pentru a completa cu ceea ce se pare că lipsește, enorma bibliotecă necompletată încă de înaintașii tăi.

Eu însă care m'am convins de acest adevăr nu mai citesc, sau citesc foarte rar.

De ce scriu însă?

Nu mă întrebați și nu mă citiți nici unul. Ceea ce scriu eu, nu va servi niciodată nici pentru a instrui, nici pentru a distra pe cineva. Ceea ce scriu eu, nu va fi citit de nimeni — cel mult de un singur om, după moartea mea. Și acelui om pe care nu-l cunosc, încă, îi zic:

Destul!... Dacă ai fi putut schimba rostul zilelor cu acela al nopților, spune-mi, cartea mea n'ar fi înlocuit toate bibliotecile din lume?

Frica.

Ce tristă e strada!... A trecut miezul nopții și oamenii primăriei mi-au stins felinarul din fața casei.

Pe trotuar nu mai văd pata violetă de aseară.

care românimea îl formează pe corpul statului unitar maghiar! Din România, contra românilor! — iată ce atitudine iau acești oameni, cari nu găsesc aci destulă pâne ca să trăiască, însă acolo câștigă cozonacii cu atâta înlesnire! Ei plănuiesc, din țara românească, și combină și adună mijloace ca... să pună cu atât mai ușor piedici năzuințelor de viață, de respirare într'o libertate măcar relativă, a românilor rămași aci acasă, la dânsii, la noi...

Aceasta a însemnat cântarea ostentativă a celor patruzeci de delegați unguri în gara din Predeal, — a însemnat cuvântul de raliere și de îndemn spre a porni împotriva valahului de peste Carpați. Și-au dus, acolo, la Turda, și forțele lor împotriva românului, — pentruca apoi să se întoarcă iarăș, de astădată cu mai puțină muzică, să mai adune și alte puteri, dela români, în acelaș scop ucigaș, împotriva românilor...

E drept că am mai văzut nu peste mult, tot în gara din Predeal, un spectacol de altă natură, și poate mai mult amuzant. Era în ajunul serbărilor Ligii. Lumea care dădea năvală la ghișeurile de bilete, cu excepționala reducere de tarif, era neașteptat de numeroasă.... Ei bine, era o adevărată plăcere să vezi grupuri-grupuri de săcui în cisme crețe și pălărioare-ciu-perci, și de săcuience înfoiate, cu roțile de paie în cap peste broboade, perândându-se pe peron, cu bilete de-ale loteriei Ligii fluturând în mâni... Căci se știe că reducerea era condiționată de cumpărarea și a unor asemenea bilete...

A profitat un nou convoiu de săcuime ca să dea năvală după câștig ușor și îmbelșugat în România, — a profitat de reducerea pe căile ferate, — dar cel puțin au dat, fiecare din ei, și francul la Ligă... Ce-ar fi zis oare, cei dela Turda, să fi văzut acest spectacol?...

Săcuii au trebuit să se ducă și la Parcul Carol, să-și vizeze biletele, căci altfel nu puteau să le cedeze, cu preț redus iarăș, compatrioților cari s'au întors din țară... Acolo iarăș au trebuit să mai dea un franc pentru Ligă...

Ei bine, cu cât noroc au oamenii aceștia —, nu ne-am mira ca la tragerea loteriei, câștigurile principale să cadă tot pe bilete de-acelea, cu cari a năpădit puhoiul proaspăt de săcui, cu preț redus, în țara românească!

Adunarea dela Buteni

In cale spre Buteni!

O dimineată înourată, ca o frunte muncită de năcazuri ne face mai moroși, mai triști. Ploaia se cerne mereu din înălțimi și noi pornim cu motorul spre Buteni: vicepreședintele comitetului național domnul dr. *Teodor Mihali*, d. *Vasilie Damian*, deputatul Băiei de Criș, dr. I. Suci, dr. Romul Veliciu, Cornel Lazar și reprezentanții ambelor ziare etc. etc.

Dintr'o dată dinspre răsărit, razele orbitoare ale soarelui tomnatec străbat norii fumurii și par'că în splendoarea tăriei înseninate curând, întrezărim un viitor strălucit, un viitor de aur al națiunii române. Par'că fascinantul tablou este simbolul minunat al triumfului luminei adevărului, peste întunericul minciunei. Raza veselă a soarelui fură în suflete bucurie, și par'că treziți din toropeală vagonul deodată e stăpânit de un zumzet de albine îndepărtate. Luciul cerului, curățenia azurului său par'că ne-a priment pe toți.

După o călătorie de 2 ore și mai bine sosim la gara din Șebis, radioși, sprinteni. Suntem întâmpinați de voinici români, în ținută de sărbătoare în frunte cu agilul și devotatul avocat dr. *Aurel Grozda*, care în cuvinte frumoase, rupte din suflet bineven-tează pe d-nii deputați dr. *Teodor Mihali* și *Vasilie Damian* și întreaga pleiadă de oaspeți ce a venit cu-ei.

Intrarea.

După un scurt și avântat răspuns din partea d. dr. *Mihali* urcăm trăsurile ce ne așteaptă vre-o 20 și în șirag lung plecăm spre Buteni, încunjuțați de un banderiu de

călăreți cari cu toată nobila lor intențiune ne-au făcut părtași de nori de colb nepătrunși.

Intrați în oraș, am tras de-adreptul la d. dr. *A. Grozda*, unde ni-s'a oferit un menu elegant și gustos din partea gentilei d-ne Grozda.

De aici am plecat cu toții la locașul d-zeesc, între două flancuri de flăcăi și fete, îmbrăcați de sărbătoare.

Adunarea

Terminat serviciul divin, la care mare parte de popor cu toată înghesuiala, nu putu azista, rămânând să stea în pridvorul bisericii frumoase a Butenilor, am plecat cu toții o masă compactă peste o 1000 de oameni spre piața din fața băncii „Codru”, destinată pentru adunare.

Adunarea s'a început la ora 11. În scurtă vreme poporația s'a sporit încă cu câteva sute, cu poporul din satele mai îndepărtate, care a grăbit săracul, părăsit de conducătorii lui firești. Invățătorii erau la Arad, preoții acasă. Totuși de pe valea Deznei un singur preot am remarcat în rândurile ascultătorilor. E un fenomen trist, dar să nădăduim că vremea totul va repara, și toți vor reveni la sentimente mai bune.

Reprezentantul administrației era un năbădăios de șvab renegat, protopretorele Bolyos din Șebis.

Acesta, patriot veritabil cum este, ș'a dat mari silințe să se distingă cu ocaziunea aceasta în repetite rânduri, refuzând să vorbească un orator țaran, anunțat înainte de a se începe adunarea și bălăbănindu-se să sufoce izbucnirile juste ale d-lui dr. *Ioan Suci*.

În jurul tribunei marea de oameni, valura neconținut așteptând cu nerăbdare începutul adunării. Firește depozitarii forței publice, împănății noștri jandarmi, nu puteau lipsi nici de aici, dar nu au avut prilej să-și dovedească odată mai mult dăruirea de a trage la tir.

Când arătătoarea ceasornicului din turlă arată ora 11 părintele Iuliu Bodea, adm. protopopesesc deschide adunarea cu o

Nu se mai vede nimic. Nu mai trece nici o trăsură, nici un întârziat...

Singură ploaia se scurge grăbită prin șant spre gura canalului, în care dispăre ca sgomotul greoi al unor capace de bronz ce ar acoperi niște goluri imense.

Mă uit pe fereastră și trotuarul se coboară par'că tot mai jos. Intre odaie și stradă, prăpastia se deschide tot mai largă, iar noaptea începe par'că să-și păteze aspectul uniform cu nuanțe felurite de negru care, schimbându-se pe clipă ce trece, iau forma unor spirale ce se încolăcesc în jurul unor stâlpi nevăzuți.

Ați privit vreodată în timpul nopții, în fundul vreunei prăpastii? Ați rătăcit vreodată în timpul nopții pe malul unui râu umflat de ploaie?...

De ce nu-mi răspundeți nici unul? Fiindcă vă inf oară amintirea. Fiindcă în clipele acelea — și multe clipe de acestea întâlnești în viață — ați simțit nevoia să vă aruncați în brațele necunoscutului din fundul prăpastiei sau din valurile râului umflat de ploaie.

Ce v'a oprit însă, de a nu asculta îndemnul clipei?

Ați voi să-mi spuneți, dar nu găsiți cuvinte. Cuvintele nu se cobor de cât până la anume straturi din suflet. De-acolo înainte tăcerea înlocuiește graiul omenesc.

Un fâșiit prelung asemenea sgomotului înă-

bușit ce l-ar lăsa niște pași cari se strecoară pe furis, mă face să tresar.

Imi arunc din nou ochii în odaie... Mobilele mele sunt aceleași. Nu știu însă pentru ce imi pare că nici una nu mai este la locul ei. Biroul nu-și mai păstrează locul din mijlocul odăiei, scaunele s'au depărtat dela perete, tablourile sunt strămb așezate și lumina lămpii este mai mică.

Să se fi făcut oare cu adevărat aceasta schimbare neașteptată în odaia mea?

Eu care mă îndoiesc de toți încep să mă îndoiesc până chiar și de mobilele mele.

Fâșiitul prelung se repetă... Cine este? Nu este nimeni.

O adiere de vânt mai puternică mi-a furat o foaie de hârtie după birou și-o plimbă de-a lungul covorului.

Mă aplec și-o ridic. Odaia își revine, parcă în fire. Biroul stă exact în mijlocul odăiei, scaunele alăturate de perete, tablourile după cum le-am așezat și lampa și-a recăpătat lumina.

Mă apropii din nou de fereastră și curios privesc din nou în golul de sub mine.

Imi pare că zăresc trotuarul. Este așa de întunec înă, încât nu știu dacă trotuarul acesta nu există de cât în imaginația mea.

Adineauri în odaie era atâta lumină și totuș odaia imi părea atât de schimbată, încât pentru

a-mi putea regăsi odaia —, a trebuit să găsesc mai întâiu foaia de hârtie pe care o luasem drept pașii necunoscutului ce-mi schimbase locul mobilelor.

Așa dară, și nopțile își au rostul lor.

Unii ar spune: pentru a putea prețui mai bine zilele. Alții ar spune: pentru a le putea prețui pe ele înșile. Iar alții... Alții: pentru a ne putea prețui mai bine pe noi cei cari trăim în timpul nopții.

.....

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

.....

frumoasă cuvântare bineventând pe adorații noștri fruntași, cari au grăbit să participe la adunare și să dă cuvântul primului orator. Păcat, că a întretesut, poate din greșeală, și o frază la adresa: „înalțului guvern”.

Intâmpinat cu lungi și entuziaste ovățiuni ia cuvânt v. președintele comitetului național român, d.

dr. Teodor Mihali

Onorată adunare! Iubiți frați!

Obosit de calea lungă, totuși mă simt deosebit de vesel și fericit în mijlocul d-voastră. Nici că se poate altcum. Eu care am ieșit din popor și am crescut la coarnele plugului, în mijlocul poporului, eu care cunosc durerile, necazurile mari și mărunte ale poporului meu, luând parte în toate luptele naționale pentru eluțarea drepturilor lui de un lung șir de ani, mă simt totdeauna proa fericit în mijlocul poporului meu credincios steagului, în mijlocul d-voastră.

Unica mea dorință este să am iubirea neamului meu adorat, neschimbată până în clipa despărțirii, ca cu acela să trec în cealaltă lume.

La glasul chemător al fruntașilor din acest ținut, am grăbit, deci, în mijlocul d-voastră să vă cunosc și să mă cunoașteți. Am venit în sfârșit, ca să conștăm împreună asupra situației triste a țării, în care au adus-o aceia, cari se cred singuri chemați să fi croiască soarta.

La ultimele alegeri ați suferit, fraților, înfrângere dureroasă în cercurile d-voastră și mare, nespun de mare mi-a fost durerea, la primirea telegramelor, care mi-a împărțit vestea amară.

Dar n'am venit acum să vă reproșez pentru întâmplări trecute. Nu, că știu foarte bine cât ați îndurat. Știu că nelegiuirile, mijloacele imorale, corupția, promisiunile mincinoase, forța din partea administrației, pe de altă parte perfidia unor lăpădați de neam a schimbat fața alegerilor peste întreaga țară. Guvernul actual în ciuda tuturor sforțurilor celorlalte partide și-a câștigat majoritatea mare, dar cu felul sălbatic cu care a săvârșit alegerile, nu a ridicat, ba din contră a compromis cu desăvârșire țara și conducerea ei.

Orcum, însă, guvernul are acum un partid numeros, partidul muncii naționale, dar totuși e incapabil de lucru.

Noi românii, religioși cum suntem, zicem că un lucru câștigat pe cale necinstită, cu ajutorul fărădelegilor, nu poate fi binecuvântat. Și cu adevărat, majoritatea aceea mare nu poate face nimic. Bătaia lui Dumnezeu a căzut asupra capului lor. Parlamentul e incapabil de lucru. Partidele contrare legilor militare, cari trebuia să le treacă guvernul Khuen prin parlament îi fac obstrucție tehnică, vorbesc mereu, se hărțuiesc și votează pentru orice nimica, numai să nu ajungă la ordinea de zi — proiectele militare, cari reclamă miliție mai mare și bani mulți.

Când am văzut în parlament jocul acesta copilăresc, (așa-i, adevărat copilăresc), ne-am gândit așa: Ce să ne pierdem vremea prin parlament? Noi avem încă foarte multe de isprăvit în afară.

Poporul nostru doritor de progres, e asuprit și înapoiat pe toate terenurile, pe cel social, economic, cultural și politic. Câtă vreme domnia noastră, boierii ce șed azi în casa țării, se hărăiesc între ei, noi mergem în mijlocul poporului, în mijlocul celor mulți și oropsiți, ca să-i pregătim pentru viitor, îndemnându-l la carte și luminându-l asupra drepturilor sale firești și constituționale. (Ajute-vă D-zeu).

Noi ducem doar luptă scumpă și grea pentru drepturile popoarelor, pentru libertatea și egalitatea tuturor locuitorilor din această țară.

Scopul nostru cel mai apropiat, este câștigarea dreptului sufragiului (votului) universal, adică să izbândim un parlament, care să fie adevărată expresie a țării.

Parlamentul de azi? Acesta cum v'am amintit, nu că nu e ales pe baza votului universal, dar mai mult, e chiar anticonstituțional, impus cu forță administrativă și corupție nerusănată, deci, nici pe departe nu reprezintă voința țării. (În timpul acesta cerul se înnoiază și pornește ploaia.)

În parlamentul nostru, cum am zis, se urmează de câteva luni un joc copilăresc. Deputații se hărăiesc mereu, fără să facă vreo ispravă, iar banii țării se cheltuiesc, fără rezultat.

Până când va mai ține hărțuiala aceasta ne-bună? Sfârșitul nu i-se vede.

Guvernul are însă mare nădejde, că opoziția obstruantă va obosi mai curând ori mai târziu și în fine va putea trece totuși proiectele militare.

Față de aceste proiecte militare noi zicem: Înțelegem prea bine trebuințele arzătoare ale țării, știm, că o țară numai având o armată, bine și modern înzestrată, va putea înainta în pace pe toate terenurile. Noi românii am dovedit totdeauna devotament pentru țară, ne-am apărat-o cu sângele, când asta o reclamau împrejurările și totdeauna am dat Cezarului ce i-s'a convenit, dar... *pretindem sus și tare dela cârmuire, să dea și țării ce e a țării.*

Dacă-i vorba să progresăm pe terenul militar nu ne opunem, dăm cu dragă voie tot ce ne este posibil, pentru țară. Da! Să se facă totul pentru apărarea țării, dar în aceea vreme, să nu se treacă cu vederea *trebuințele poporului.*

Noi nu ne-am putut alătura obstrucției, de aceea, pentru că pe d-nii din opoziție nu-i doare durerea noastră, nu se plâng de sarcinile grele ce le impun proiectele militare, ei cer maghiarizarea armatei. Iar noi suntem cei mai rezoluți potriviți ai acestei dorințe a lor.

Ei, noi am știut până acuma, că suntem, în ce privește apărarea monarhiei una cu Austria și știm și aceea, că unitatea și puterea solidară a armatei, pretinde să fie o singură limbă de comandă.

Da! dacă cercurile înalte militare ar crede avantajosă introducerea și a altor limbi, atunci și noi, românii, o să pretindem același drept cu al ungarilor, pe principiul etern al *egalității*. Însă obstrucția reclamă acest drept exclusiv pentru națiunea maghiară.

Astfel nu se putea ca noi să ne unim cu ei, nu se putea ca să facem înțelegere pentru a purta luptă în contra guvernului, pe care dealtecum noi avem mai puține motive să-l aprobăm.

Pân'ce ei își fac mendrele în parlament, noi, venim în mijlocul d-nilor voastre ca să vă vestim apropierea nui viitor de libertate, deci — ca să vă pregătim pentru o luptă viitoare (ajută-ne tatăl cereșc!) și pentru sărbătoarea triumfului stindardului partidului național.

Fraților!

Nu fac lucru zadarnic, dacă vă spun câte ceva despre programul partidului național:

Programul nostru se bazează pe trei principii fundamentale, pe principiul *libertății*, *egalității* și *frăției*. Cea dintâi condiție de existență e *libertatea*. Cine vrea să ducă la izbândă aceste trei principii cardinale ale drepturilor popoarelor, să se înroleze pentru fericirea patriei sub stindardul nostru. O țară se poate baza doar numai pe o populațiune luminată, cultă și bine situată.

Un popor numai atunci se va putea înălța dacă are libertatea acțiunii, dacă poate să se întrunească pentru a primi învățături și are o presă liberă, care să-i arate deschis și fără frică calea fericirii sale.

Aceleași idei le propagă însă afară de noi toate celelalte naționalități părtași de suferință, astfel încât putem afirma că dorințele noastre sunt sprijinite pe mai mult de jumătatea țării.

Fiind aceasta situația, am aștepta să avem drepturi egale.

Și ce vedem? Noi suntem, dragii mei, 5 români în parlament, slovacii sunt 3 și sârbii n'au nici măcar unul de sămânță.

Vina însă nu e exclusiv a stăpânirii, în mare parte o purtăm și noi. Că de atâtea ori ne-am dovedit slabi de inger. Am nădejdea însă că de acum înainte cunoscându-vă datoria cea mai mare față de neamul, limba, legea și obiceiurile voastre strămoșești, veți fi cei mai bravi frați ai noștri și steagul triumfător nu-l veți mai scăpa din mâinile voastre oțelite, vânoase și i veți apăra cinstea și curățenia totdeauna cu credință neclintită.

Și de câte ori veți merge la luptă pentru drepturile voastre, să vă aduceți aminte că un fecior de țaran, președintele clubului național, a fost între voi și v'a rugat să țineți cu dragoste și credință până dincolo de mormânt la steagul național. Și de câte ori vă vor chema fruntași la luptă să știți că lor le trebuiești ostași credincioși și voinici.

Am luat țara de-a lungul și de-a lătul dela Arad, la Lugoj, Igrış, Iablănița, Hațeg, până aci la Buteni și mai departe, să ducem, să răspândim ideea egalității, libertății, frăției. Și avem credința neștrănutată că vom izbui să deșteptăm inimile acelor cari vor înțelege, că purtăm lupta sfântă pentru drepturile, pentru existența lor, ca fii ai neamului românesc.

Fraților!

Viața cum știți, nu stă numai din politică. Foarte înțelepțește dar, marii noștri înaintași s'au îngrijit ca programul să se refere și la viața culturală-economică.

Dumnezeu l-a făcut pe om să-și câștige pâinea de toate zilele cu sudoarea feței sale. În asta zace și fericirea.

Pentru a câștiga pâinea de toate zilele în zilele de azi ale evoluției omenirii, trebuie să depui mari eforturi pentru un codru de pâine și îndeosebi învățatură multă se reclamă la orice lucru. Noi avem deci și o asociațiune culturală „Astra”, care ne îndeamnă la carte, care prin carte vrea să ne ridice și întărească. Cine dintre d-voastră nu a auzit de minunatele serbări dela Blaj? Faptul că am participat la aceste serbări culturale dovedește mai presus de toate că înțelegem prea bine că nu e de ajuns să faci numai politică.

Dacă vă întoarce-ți, iubiții mei acasă la vetrele voastre, dați mai departe ce ați învățat, la toți, spuneți-le de trebuințele neamului. Cetiți într'una și învățați, faceți reuniuni diferite, pentru ajutorarea voastră a tuturor, căci numai popoarele cari țin tare între ele, numai popoare luminate pot trăi.

Dar și terenul economic trebuie să ne preocupe — continuă d. T. Mihali. — Noi suntem dela capul locului popor agricultor, deci și în aceasta, ba mai vârtos în aceasta privință trebuie să ne desvoltăm. E doar prea firesc că nu mai putem lucra cu instrumentele primitive moștenite dela moși-strămoși.

Apoi pornind dela principiul împărțiri muncii d. Mihali vorbește despre rolul diferiților intelectuali, și reclamă înfripirea unei clase de mijloc, îndemnând poporul să îmbrățișeze industria.

Incheie apoi: Aș fi regretat toată viața de, uitam: Iubitul d-voastră părinte, Vasile Lucaciu, m'a încredințat să vă dau salutul lui frățesc și să vă spun, că deși lipsește, reclamat de nevoi, e cu inima și sufletul între noi. (Trăiască! Uralele vijelioase nu mai voiau să contenească. Trăiască Mihali, trăiască Lucaciu! Dzeu să vă dea sănătate și putere.)

Intre nesfârșite urale urcă tribuna d.

dr. Ioan Suciu.

După o scurtă introducere d. Suciu urmează astfel:

La Gura-Honțului sunt băi de ciment. Ați auzit cu toții ce-i cimentul? Praf. Am avut noi însă, iubiții mei, praf (colb) destul pe drum, dar acesta n'are firea cimentului. Praful de ciment învăluit cu apă se întărește, se împietrește așa, încât e mai tare decât cea mai solidă stâncă de munte.

Și noi răzleți cum suntem, asemănăm foarte mult cu praful, dar cutez să zic că dacă praful de ciment îl leagă apa, pe noi ar trebui să ne împreune și țină la olaltă: *duhul înțelegerii.*

Acest duh aș vrea eu să se instăpânească pe plaiurile aceste și în sufletele voastre, dragii mei, și să știu că cu prețul inimei mele, măcar să rup jumătate din sufletul meu. Am să vă spun că ținerea la olaltă (solidaritatea) ne trebuie și fără de ea: în câteva sute de ani, străinii vor trece peste mormânturile noastre, și nici urmă de român nu o să se mai afle pe aceste tărâmur.

Fraților!

Mereu auzim că ne trebuie drepturi! Ce drepturi? Drepturi ca boierilor (nemesii)? Ba! Nemesii au avut și vor și azi privilegiu. Adecă prerogative, drepturi, cari alții să nu le aibă, cum erau: dreptul de a trece podul fără taxă, etc. Noi nu astea le înțelegem sub cuvântul: drepturi, ci cerem drepturi pentru asigurarea ființei noastre naționale, cu limba, cu legea și obiceiurile ei frumoase, de nu le afi pereche la alte popoare.

Ființa unei națiuni se aseamănă cu o floriceică plâpândă. La început verde abia o poți deosebi de alte flori în acest stadiu, mai târziu își desfăce petalele, îmbujorate de seva nutritivă a pă-

mântului, se împodobește frumos și primește un parfum delicat, plăcut și particular.

Intocmai așa o națiune numai atunci câștigă în valoarea sa, abia atunci se înalță, când soarele culturii adevărate o pătrunde, încolorându-i straturile doșvolate în decursul timpului, dându-i — prin cultură națională — parfumul acela dulce și particular în ce se deosebește sufletul unui popor de celalalt.

Atunci când cerem drept și îl cerem pentru susținerea culturii noastre naționale, nu putem scăpa din vedere că anul 1911 va rămânea un istoric în istoria, bimilenară acuză, a poporului român.

Serbările luminate dela Blaj, — cine n'a auzit de ele? — sunt o piatră unghiulară a existenței noastre etnice.

De ani îndelungați mulți, foarte mulți români cu durere de neam s'au stins cu dorul fierbinte de a vedea acel moment de colosală importanță, când cei doi capi ai bisericilor surori, doi mitropoliți români stau la aceeași masă în bunăînțelegere, sfătuindu-se asupra sorții viitoare a poporului românesc. Azi momentul visat a luat ființă.

Veți fi auzit adeseori, spunându-vă domnii slugi ai stăpânirii, că cine face deosebire între român și neromân? deosebirea se face numai între cel cinstit și necinstit, patriot și nepatriot etc.

Dar cred că nu mai e nevoie de a insista asupra acestei explicări mincinoase. Fiecare dintre d-voastră prea bine știe, cum lucră și judecă dumnilor.

Da, în legea din 1848 s'a înarticolat, că suntem egal îndreptățiți cu celelalte popoare, dar numai cu numele.

Am pățit-o întocmai ca niște frați rămași de tatăl lor, moștenind material de zidire pentru o casă. Grinzi, cărămizi, var etc. Fratele mai mare s'a sfătuit cu ceilalți ca să nu se împărțească asupra materialului, ci să-i ajute să-și facă o odaie lui, ș'apoi pecând vor fi ceva mai mari, le va ajuta să-și zidească și ei pe seama lor. Fratele mai mare i-a pus, deci, pe ceilalți frați la lucru și și-a ridicat întâiu o odaie, mai târziu alta, iar când ceilalți reclamau partea lor, îi certa: nu grăbiți, sunteți încă prea tineri. Dar în sfârșit frații și-au pierdut răbdarea și s'au pus să se împărțească pe materialul rămas.

Și ce credeți, fratele mai mare ce a zis? S'a apucat la harță cu ei și i-a înfruntat aspru: Ce vreți, nu vă împărțiți fără de mine, doar' și eu am drept la cărămida asta, că încă nu ne-am despărțit.

Așa am pățit și noi românii în țara noastră. Câte nedreptăți ne fac cu listele pe cari introduc cu forța pe toți lingăii și lăpădații, iar ca să scoată românii cinstiți din liste, caută nod în papură. Lor le trebuie oameni, cari se dau legați bot, le trebuie slugoi. (aci mofturosul de fibrău din Șebii, un anumit *Bolyos*) cearcă să îndrume oratorul la ordine, ba vrea să-i suprimă cuvântul, însă, mulțimea electrizată de temperamentul irezistibil al d. dr. Suci, îl întâmpină pe protopretore cu un torent de: huideo! Mai apoi aclamă cu însufletire delirantă pe dr. Suci, care nu se lasă conturbat ci continuă să vorbească într-o ploaie torențială. Cerul par'că își trimite binecuvântata sa ploaie, să încolțească ideile mărețe chiar și în cele mai întelenite suflete.)

Eu vă cunosc bine, știu că sunteți săraci, lipiți pământului și mulți dintre voi trebuie să-și părăsească vetrele lor ca să-și câștige pâinea. Cred că schimbarea situației se poate, numai validându-se voința celor mulți, a celor cari cer pământ. Din contră Ungaria va rămânea țara latifundiilor, nedreaptă față de mulțime.

Voi cari toți sunteți neînduplecați luptători ai votului universal, mergând acasă căutați să învățați pe toți cei neștiutori, iar pe cei slabi să-i întoarceți la calea bună.

Poporul este fundamentul a toate, noi fără d-voastră nu suntem nimic, cu d-voastră — tot.

Dacă voi nu căutați să țineți laolaltă și să stărpiți știrul, ascăturile dintre voi, — oricât ar fi de învățați conducătorii, toate năzuințele lor vor fi zadarnice.

Voi sunteți masa, care trebuie să apese cu greutate asupra celor ce nu ținesc interesul neamului și al patriei.

Dacă ar avea ceva greutate cuvântul meu, aş dori să mergeți acasă, să învățați pe cei de acasă la dragoste de neam.

Vasile Dămian

Este tristă și amară starea în care se află astăzi țara, dupăcum a spus-o d. președinte al al clubului deputaților naționali. Sunt multe greutățile, cari s'au îngrămădit în calea progresului neamurilor. Va trebui timp mult și înțelepciunea popoarelor, ca să vindece relele și țara să-și ia avânt spre înflorire.

Cauza celor mai multe asupri se reduce la un gând sinistru, ce s'a plasmuit în creerii lui Coloman Tisza: ideea statului unitar maghiar. Cu alte cuvinte în Ungaria să fie o limbă, o naționalitate, o cultură etc. ungurească. El susținea cu stăruință, că conducătorii celorlalte națiuni sunt soboli. Adecă subsapă mereu temelile statului maghiar. Acest bărbat de stat a întemeiat vestitul partid liberal, asuprind naționalitățile, ca nicicând altădată.

Dar partidul liberal s'a prăbușit, iar noi am înflorit tot mai mult.

Se credea, că împreună cu partidul a pierit și ideea nenorocită, în semnul căreia s'a plămădit. Dar nu! A venit partidul independist, care a încheiat o coaliție, unindu-se cu celelalte partide din opoziție. Așa au ajuns în fața alor 25 deputați naționaliști 400 deputați guvernamentali acum.

Majoritatea aceasta n'a căutat nici decăt să întărească temelia țării prin legi bune și folositoare. — au adus dincontra, legea școlară apomyiană, cum o mai numim și legea congruei, mai aspre și mai grele ca pânăcum.

Prin legile astoa au vrut să ne impună limba maghiară. Și zadarnic am cercat noi să vorbim de drepturile noastre asigurate în 48 etc. Zadarnic am accentuat, că un popor care nu întrebuințează o limbă în contactul zilnic, nu se poate lumina în acea limbă.

Apoi trece la schițarea revendicărilor noastre naționale. Vorbește despre dreptul limbei române și înșiră nelegiuirile ce ni-se fac mereu în școală, la judecătorie, pe teren economic și cultural, încheind cu dorința de a se aduce legea votului universal, secret și pe comune.

Firește guvernul vrea să-și asigure supremația cu orice mijloace. La insistențele noastre adeseori răspund, că nu suntem copti pentru drepturile ce le reclamăm. Zic, că nu suntem apți, ne lăsăm ușor înfricați și mituiți; dar nici coaliția — zicem noi — n'a fost mai bună, că ei din 400 câți erau odinioară, au scăzut azi la vre-o 50.

Însă toate opintirile lor sunt zadarnice. Egalitatea, libertatea rupe orice zăgaz mai curând, sau mai târziu.

Poporul românesc a dovedit, că e dornic de cultură, a jertfit mai mult ca oricine pentru instituțiile sale culturale. Susține școala sa cu sacrificii mari materiale.

Incheie apoi zicând:

Învățătorii, preoții și ceilalți bărbați învățați au datoria eminentă să învețe poporul, să-l îndemne la îmbrățișarea industriei, să înființeze bănci sătești. Să-l introducă în cunoștința drepturilor sale și să-l ajute pe calea progresului cultural, ca apoi când se vor deschide barierele de azi, să se știe folosi de drepturile lui pentru progresul și înflorirea neamului și al patriei.

(Trăiască. Urale nesfârșite.)

W

Dr. Aurel Grozda.

Vă salut pe cei cari ați lăsat vetrele voastre și plugul să fiți părtași la adunarea noastră, să ascultați sfaturile înțelepte ale celor mai aleși dintre aleși.

Neamul românesc în lunga sa viață a fost călănzit totdeauna: de ființa, naționalitatea lui distinctă și iubirea de neam și patrie.

S'a distins cu toate ocaziunile întru conservarea existenței sale etnice și întru apărarea gleei strămoșești.

Istoria ne dovedește — zice — că popoare au venit și sau dus, căutându-și fericirea pe alte plaiuri, dar poporul românesc a ținut totdeauna la pământul părinților săi, la patria sa străbună. Doar chiar și proverbul românesc zice: fie pâinea cât de rea, tot mai bine n'ă țara mea.

Vorbirea frumoasă și avântată a d-lui Grozda

se închee cu un poetic îndemn la solidaritate în luptă, la alipire neclintită către partidul adevărului, care este partidul național român și la dragoste de neam.

În ciuda ploiei care în tot decursul adunării vărsa, poporul fermecat par'ca de elocvența oratorilor aștepta cu entuziasm nespus. La insistența publicului pășeste pe podiu d. dr. Romul Veliciu, rostind un discurs improvizat, cu mult avânt și îndemănare.

Oratorul accentuează îndeosebi nobila origine a neamului românesc, îndemnând poporul la credința neclintită către stindardul măreț al partidului național român, care luptă pentru drepturile masselor desmoștenite și către neamul și legea strămoșească.

(Oratorul e viu aplaudat. Trăiască dr. Mihali, Vasile Dămian).

Exhaurindu-se programul d. dr. Aurel Grozda dă cetire următoarelor telegrame de felicitare:

Baia sprie. — Cu sufletul sunt în mijlocul vostru solidar până la moarte, dorind fericirea tuturor popoarelor pe terenele egalei îndreptățiri: libertate, egalitate, frățietate. Nespusa durere că n'am putut merge în persoană. Sunt însă cu inima cu voi. Salut publicul adunat.

Părintele Lucaciu.

Arad. — Regret nespus că sunt silit a absentă dela marea voastră adunare, cu sufletul sunt însă între voi. D-zeu vă ocrotească și să ajute străduințelor noastre drepte întru libertatea nației române și întru desrobirea sufletească a poporului român. Trăiască frații români adunați la Buteni, trăiască partidul național român.

Iuliu Maniu.

Viena. — Regret absentă impusă. Trimit urări de bine, dorindu-vă împlinirea dorințelor.

Deputatul Pop.

Cenadul mare. — Salut adunarea, aderea la concluzele ce se vor aduce, trăiască solidaritatea.

Protopopul Terențiu Opresan.

(La cetirea acestei telegrame un moment îndușetor a impresionat sufletele: poporul evlavios cum este, a implorat ajutorul d-zeesc asupra suferințelor protopop.

D. V. Goldiș absent din motive sanitare într-o frumoasă epistolă scrie d-lui A. Grozda:

„Cu sufletul sunt însă între voi și rog pe bunul Dumnezeu să dea minte și energie oropsitului nostru neam românesc, ca să poată scutura odată jugul de veacuri, care-l apasă și-i răpește dreptul său divin la viața națională...”

După cetirea telegramelor părintele Bodea, închee adunarea mulțumind d-lor deputați pentru participarea la adunarea aceasta măreață.

Adunarea s'a dizolvat între vii urale și binecuvântarea poporului pentru ploaia mănoasă ce au adus-o cu sine fruntașii neamului tocmai la timpul suprem.

De aci toți am pornit la locuința încăpătoare a d-lui dr. A. Grozda, unde ospitală doamnă ne-a așteptat cu un prânz bun.

La ora 3 jumătate am urcat din nou trăsurile pornind către case cu mângâiere și mare nădejde în suflet, că am cucerit pe veci o puternică fortăreață națională.

Am făcut încă un pas mare pentru triumful adevărului.

Adunarea învățătorilor

Ziua I.

Sedința I.

Reuniunea învățătorilor din dreapta Murășului și-a ținut duminică la 4 (17) sept. adunarea sa generală a XXI în sala cea mare a seminarului.

Învățătorii adunați în număr mare au azistat la serviciul divin din biserica catedrală, iar după finirea lui au plecat cu toții la seminar, unde pe la orele 10 și jum. s'a deschis sedința primă. Sala cea mare a seminarului a fost încurând plină nu numai de către învățătorii adunați ci și de un număr însemnat de dame și domnișoare, cari au grăbit să asiste la serbările culturale ale învățătorilor.

În mijlocul unei liniște generale se ridică președintele Reuniunii înv. I. Moldovan și propune exmiterea unei deputațiuni care să invite la adunare pe P. S. S. d. episcop I. I. Papp ca patron al reuniunii.

Deputațiunea e compusă din domnii: Nicolae Mihulin, prof., Petru Vancu și N. Vidu învățători.

În curând sosește P. S. Sa cu o suită număroasă compusă din profesorii seminariului în frunte cu P. C. Sa d. director Roman R. Ciorogariu și alți membri ai societății din Arad. Sosirea P. S. Sale și a suitei Sale este primită cu aclamări furtunoase.

După încetarea acestora președintele I. Moldovan a ținut un important discurs de deschidere pe care, din cauza abundenței de materie, îl publicăm în întregime în nrul viitor.

Discursul episcopului I. I. Papp.

Onorată adunare generală!
Domnilor învățători!
Iubiți fii sufletești!

Intrunirea domniilor voastre aici la sediul episcopiei noastre și între păreții acestui focalar de cultură superioară, între păreții acestui institut a diecezei noastre, unde cu toții ne-am pus baza poziției, ce ocupăm în viața publică, ne-a dat pentru a doua oară posibilitatea de a participa la sedința adunării generale a reuniunii d-voastre, d-lor învățători dela școlile noastre populare confesionale din dreapta Murășului.

De aceea, urmând și specialei invitări, am folosit cu plăcere prilejul dat și am venit la această sedință nu numai cu duhul, precum am participat la ședințele on. adunări, ale acestei reuniuni, ținute în alte puncte de pe harta ei teritorială, ci am venit și participăm cu întreaga noastră ființă și o facem aceasta nu numai pentru a sădăm on. reuniuni și activității ei culturale atențiunea cuvenită, dar am venit deosebit și pentru aceea, ca prezența noastră să fie dovadă vie despre consentimentul nostru cu scopurile statutari culturale ale on. reuniuni pe de o parte, iar de alta pentru ca prezența și participarea noastră să servească tuturor membrilor de stimulent și îndemn întru împlinirea conștiințioasă a datorințelor, la cari s'au angajat spre realizarea scopului nobil și salutar determinat în statutele on. reuniuni.

Am putea atinge cu această ocazie multe momente din trecutul on. reuniuni, am putea atinge și fața și dosul rezultatelor activității ei, dar acum când cu toții vedem și simțim greutățile, prin cari trece învățământul nostru con-

fesional, acum când cu toții suntem chemați a suporta fără murmur zăduful zilei, nu ținem de oportun a suleva trecutul, ca nu cumva să atingem și vreo coardă referitoare la momentele, cari au provocat susceptibilități în sus și în jos de o potrivă.

Nu atingem trecutul de o parte pentru aceea, pentru că suntem de credință, că în activitatea ei on. reuniune a fost condusă de cele mai curate intențiuni chiar și atunci, când nu a nimerit modul și forma expunerii vederilor și dorințelor sale, de alta parte nu sulevăm momentele de divergență nici de aceea, pentru că interesele binepricepute ale neamului și ale bisericii — ai cărei fii suntem cu toții — ne impun imperios, să cercăm pe toate liniile numai punctele de înțelegere și prin lucrare armonică să prevenim susceptibilitățile ori de ce natură ar fi fost și ar fi acelea.

Și acest scop se poate ajunge cu înlesnire, dacă on. reuniune dându-și tot mai bine seamă de poziția și raportul în care stă ea și membrii ei cu biserica și cu superioritatea bisericească, își va mai da seamă și de adevărul, că precum individul singuratic, tot astfel și oricare societate, numai până atunci și numai atâta respect și sprijin poate aștepta dela alții pentru sine și ai săi, de câtă atențiune și considerare se face vrednică prin împlinirea datorințelor încopciate cu chemarea și poziția ce ocupă în viața publică și cu cât respect se poartă față de sine, de organizația proprie și de autoritatea chemată a exercita controlul și disciplina spre asigurarea bunului mers al afacerilor ei comune.

Mulțumind on. adunării că ne-a dat ocaziune a ne expune aceste vederi, întonăm că ele culminează în dorința și trebuința: ca on. reuniune să rămână strict între marginile statutelor și în activitatea ei, să aibă totdeauna în vedere interesele binepricepute ale bisericii noastre naționale și a școlii noastre confesionale.

Urmând astfel, on. reuniune poate fi sigură de tot sprijinul și interesarea noastră binevoitoare și pentru ajungerea scopului urmărit implorăm și acum darul și binecuvântarea cerească asupra ei și asupra activității ei atât din despărțăminte, cât și din adunările ei generale, cum este și cea de acum.

Cuvântarea prea sf. sale străbătută de iubire părintească e primită cu puternice strigări de: „trăiască!”

Discursul d-lui dir. sem. R. R. Ciorogariu.

Se ridică apoi părintele protosincol R. Ciorogariu și luând ca pildă învățătura mântuitorului despre viață și mlădițe, arată în colori vii misiunea sublimă a învățătorului român. Institutul central ridicat și susținut cu mari jertfe din partea bisericii este vița, iar elevii crescuți și trimiși cu timpul din el pentru a împrăstia lumină în satele din munții și văile noastre, sunt mlădițele, cari numai până atunci își vor împlini cu adevărat zel apostolesc chemarea sfântă până ce țin la biserica, care i-a crescut și încălzit la sânul ei. Cuvintele d-lui director sunt primite cu aplauze.

Învățătorul Lucuța din Sânt-Andraș salută în sufletește Reuniunea arădană în numele Reuniunii surori din părțile banatice de sub iurisdicția eparhiei Aradului, pe care o reprezintă împreună cu colegul său Inv. Andron din Sarafola.

Conferința d-lui dr. P. Pipoș.

După acestea a urmat momentul cel mai însemnat al primei sedințe, conferința distinsului prof. seminarial dr. P. Pipoș, care imprimă acestei sedințe un timbru de adevărată știință în înțelesul cel mai strict al cuvântului. D. Pipoș se bucură la noi românii de un bun nume de pedagog, pe care și-l'a câștigat prin manuale apreciate foarte bine de cele mai înalte foruri științifice.

Nu e deci de mirat, că toată lumea adunată, nu numai foștii lui elevi, au așteptat cu mult dor conferința d-lui Pipoș. Cine a ascultat vr'odată prelegeri de-ale d-lui Pipoș, ținute elevilor săi din seminar, va trebui să constate, că savantul pedagog știe să trateze și predeie și cele mai grele chestiuni pedagogice, tot cu aceeași ușurință și cu aceeași putere de intuițiune publicului mare, cum face aceasta și micilor săi elevi.

D. Pipoș și-a închipuit, că se află înaintea elevilor săi și a excelat prin preciziunea și ușurința cu care a tratat profunda și erudita sa conferință. Obiectul conferinței d-sale a fost pedagogul dr. W. Rein, profesor la universitatea din Iena, unde chiar în vara anului trecut, s'a serbat aniversarea de 25 ani a înființării seminarului pedagogic propus din partea lui pe lângă universitatea de acolo.

D. Pipoș a crezut de nimerit momentul de a face cunoscut adunării ideile și principiile marului pedagog nu numai ca un prinos de recunoștință la adresa lui Rein din partea reuniunii, dar și din motivul, că d-sa a participat în persoană la cursurile sale de vară, unde a studiat la fața locului metodele cele mai noi de învățământ ale lui Rein.

Ne pare nespus de rău, că nu putem reda nici pe departe rezumatul acestei conferințe, în care d. Pipoș a atins toate momentele din viața acestui bărbat savant cu o ușurință și preciziune extraordinară.

Timp de aproape două ore a ținut încordată atențiunea publicului făcându-și interesantă și captivantă prelegerea chiar și pentru aceea, cari nu se ocupă în special cu pedagogia.

A început cu viața lui Rein, cu studiile sale având de magistri mai ales pe Ziller și Herbart, a căror metode le-a adaptat exigențelor timpului modern. A trecut apoi la sistemul său pedagogic înzistând mai ales asupra importanței educațiunii în viața statelor și popoarelor. După Rein învățătorul trebuie să caute să sporească capitalul de muncă al statului, ceea ce se poate ajunge numai prin dezvoltarea forței de muncă.

Un stat moderu trebuie să pună pond atît pe bunurile ideale cât și materiale și armonizarea și echilibrarea acestora este ținta supremă a căpeteniilor statelor.

Ținta oricărei educațiuni este după Rein întărirea caracterului moral conform legilor veșnice ale moralei.

Face cunoscut apoi organizațiunea lui școlară, planul său de învățământ, și metoda lui, care este o continuare a principiilor lui Ziller și Herbart, împrumutându-le însă timbrul originalității sale, care consistă în adaptarea lor cerințelor moderne ale vieții culturale.

Conferința și-o încheie cu cuvintele lui Rein: „Cel care din popor s'a născut și pentru binele poporului muncește, vrednic este, ca în mijlocul poporului să trăiască!”

Președintele I. Moldovan mulțumește în cuvinte bine simțite d-lui Pipoș, propunând să i se exprime cea mai sinceră mulțumită protocolară.

Adânc mișcat răspunde d. Pipoș, declinand dela sine cu modestie meritele mari, ce i se atribuie. Promite a pune la dispoziția comitetului conferința.

În decursul prelegerii d-lui Pipoș a sosit I. P. C. Sa d. arhimandrit Aug. Hamsca, a cărui apariție e salutată cu aclamări însufleteite din partea învățătorimeii. După finirea prelegerii d. preșident Moldovan a salutat în termeni scurți pe d. arhimandrit, precum și reprezentanții presei, ca o soră a învățătorimii în munca luminării neamului.

Arhimandritul Hamsca mulțumește în termeni călduroși pentru ovațiile aduse lui și face o scurtă repriviro istorică asupra frământărilor strămoșilor harnici, cari au depus multă osteneală până ce au ajuns să ridice în Arad focalar de cultură românească, la care și P. C. Sa a muncit ca dascăl peste douăzeci de ani.

Le pune la inimă învățătorilor să educe mlădițele încredințate lor în duhul moralei, care este temelie bisericii noastre. Discursul d-lui arhimandrit e primit cu ovații prelungite.

După aceasta președintele parentează următorii membri răpocași ai reuniunii: Mihail Chicin, Nădlac; Sofroniu Micorou, Cherechiu; Nic. Cismaș, G. Varsad; Pavel Stana, Șimand; Petru Mara, Zaránd; Teodor Muntean, Covăsint.

Conform programei urmează prezentarea rapoartelor și exmiterea diferitelor comisiuni. Fiind

insă rapoartele tipărite și împărțite deja de mai nainte membrilor, se privesc ca cetite.

Se proclamă apoi de membri noui următorii:

1. Membri onorari:

Dr. Petru Pipoș și Grigorie Roșu, inv. penz. în Semlac.

2. Membri fondatori:

Dr. Lazar Ghebeles, avocat Pecica; dr. Emil Montia, avocat Șiria; dr. Iustin Marșieu, avocat Arad; dr. Cornel Iancu, avocat Arad; dr. Dumitru Popa, med. Arad; Traian Vașan, paroh Arad; Axente Secula, proprietar Șiria; Constantin Dan, episcop Arad; Gherasim Serb, referent episcop Arad.

3. Membri ordinari:

Nicolae Alexa, inv. Sâmbăteni.

4. Membri ajutatori:

Mih. Lucaș, prot. Șiria; dr. Iacob Hotăran, ad. Șiria; dr. Aurel Popescu, avocat Șiria; dr. Aurel Popoviciu, med. Șiria; Atanasie Popoviciu și Romul Bogoevici, oficanți la filiala „Victoria” din Șiria; Gavril Bodea, preot Arad. Conform programei se exmit următoarele comisii:

1. Comisia organizatoare.

Avram Sadean, Trainn Tabic, Petru Costin, Gh. Pleș, I. Mladu, L. Dublea, I. Dan.

2. Comisia cenzurătoare.

P. Russu, Constanța Muntean, P. Covaciu, P. Binechiciu și P. Roșu.

3. Comisia pentru bibliotecă și controlă.

Pavel Siartău, S. Albu, El. Roja, T. Mariș.

4. Comisia pentru înscrierea de membri noui.

I. Groșoveanu, I. Vancu, P. Colțău.

Telegrame și scrisori de felicitare.

La adresa prezidentului adunării au sosit următoarele telegrame:

Viena. — Învățătorilor români trimit omagii, stimă și recunoștință.

dep. dr. St. Pop.

Mezőtelegd. — Apostoli ai culturii poporului român răbdați și lucrați.

Prot. Muntean.

Orșova. — Cultivați iubirea nefericită între voi, ca să asigurați prestigiul reuniunii și înflorirea școlii române. Vă salutăm cu multă sinceritate, dorindu-vă progres.

Traian Hențu prez. reun. car.

Gieshübl. — Vă salut gregari ai culturii și vă urez strălucite succese pentru școala și neamul nostru.

Oncu.

Vascau. — Salutăm reuniunea soră, dorindu-vă succese splendide.

Sala președ.

Ghiroca. — Salutăm adunarea reuniunii fraților învățători și dorim succese strălucite în nizuțele sale culturale.

Pentru „Revista Preoților”,
preot Voniga.

Arad. Mult Stim. d-le Președinte! Regret foarte mult, că starea mea sanitară mă împiedică de a lua parte la adunarea generală a reuniunii noastre și la festivitățile aranjate cu prilejul ei. Cu sufletul sunt însă în mijlocul d-voastră.

Prețuiesc mai presus de toate munca binecuvântată, pe care o aduce învățătorul român sfintei cauze a neamului nostru.

Doresc din inimă cel mai strălucit succes adunării.

Vasile Goldis,
m. fund. al Reuniunii.

După cetirea lor ședința se ridică la 1 și jum. ore.

Banchetul

Dela ora 1 jumătate au început să se strângă în sala restaurantului „Crucea albă”, participanții banchetului. La ora 2 erau sosiți toți congresiștii, când s'a început banchetul, într-o deosebită voie bună și cordialitate. Cele 15 toasturi dove-

desc însuflețirea de care toți conmesenii erau pătrunși.

Pe când comunicativitatea sufletească se făcea tot mai vie, d. președinte al adunării, *Iosif Moldovan* ridică primul toast, și în câteva cuvinte călduroase, salută pe colegi și închină paharul în sănătatea aceluia, dela care așteaptă ocrotire și dreptate, în sănătatea Majestății Sale, împăratul-rege Francisc Iosif.

Odată deschisă seria toastelor, urmează d. *Dimitrie Popovici*, care cu multă limpezime arată importanța solidarității dintre membrii învățământului, și cere unire totală. „Ne-am întrunit, ca să judecăm lipsurile și nevoile poporului, și ca să stabilim noi orientări pentru viitoarea noastră activitate.

Trebuie să muncim jertfind totul, căci orice muncă cere jertfă.”

Arată, cum lupta învățătorilor este ajutată și întregită de preoți și închină pentru P. S. S. d. episcop al Aradului Ioan Pap.

D. *Dimitrie Boar*. Spune, că învățătorii dau dovezi de orice jertfe și închină pentru reuniunea Timișoarei și reprezentantul ei d. Iulian Lucaș.

D. *Ștefan Roja*, arată meritele preoților și închină pentru arhimandritul Augustin Hamzea. I. P. C. Sa arhimandritul Augustin Hamzea spune că niciodată n'a văzut la adunările învățătorilor, progresul vădit de acum, bazat pe o mai luminoasă conștiință a datoriei lor. Crede că învățătorii se vor ridica la înălțimea misiunii lor și cu ajutorul lui Dumnezeu, vor putea desvolta, în ce le compete, bunurile noastre naționale. Închină în sănătatea președintelui și a dascălilor.

D. *Iuliu Groșoveanu*, arată cât de grele sunt sarcinile ce li-se pun și cere orientarea desăvârșită a tuturor învățătorilor în linia activității lor. Închină în sănătatea aceluia cari sprijinesc și ajută pe dascăli în această activitate.

D. *Iulian Lucaș* spune că se fac tot mai strânse legăturile dintre dascăli și închină pentru președinte și reuniunea de față.

D. *Pavel Dârlea*, amintește de strădania celor bătrâni pentru a răspândi cultura. Închină pentru părintele Romul Ciorogariu și pentru corpul profesoral al seminarului.

D. *Petru Vancu*. Inzistă asupra importanței învățătorilor; arată că școala este ca fundamentul care se pune la o casă, dacă fundamentul e bun casa va fi bună. Învățătorii formând noile generațiuni, atarnă dela ei ca să scoată nu „fire de cucută cari să se rupă, ci fire de tort cari nu se rup cu una cu două”. Arată că și societatea e datoră prin bunele moravuri să urmeze începutul făcut de școală. Aci amintește rolul presei pentru curățirea acestor moravuri și pentru răspândirea înainte a culturii adevărate. Închină pentru buna presă și pentru ziaristii buni.

D. *Sever Bocu* ziarist, relatează asupra rolului învățătorului, și crede că „un popor nu trăește prin forța politice, ci prin aceea a culturii”. Arată meritul învățătorilor din comitatul Aradului. Închină pentru spiritul de solidaritate a învățătorilor.

D. *Dimitrie Olariu* spune că treptat-treptat învățătorii au succese pe terenul activității lor. Închină pentru intelectualii români.

D. *Nicolae Boșcai* inzistă asupra bunului mers al învățătorilor, arătând îndrumări respective...

D. *Mihai Vidu*. Spune că rolul părinților trebuie să fie egal cu acel al dascălilor; arată înaltul rol al mamei asupra copiilor; închină pentru femeia română.

Păr. Ciorogariu. Spune că învățătorii adunați aci fac cinstea neamului. Numai prin hărnicie și luptă aprigă se ajunge la progres. În această adunare vede o nouă scânteie a vieții noastre naționale. Ridică paharul în sănătatea fraților săi de luptă: învățătorii.

D. *Ioan Berescu*, ziarist: „Vreau să picur câțiva stropi mai veseli, referitor la toastul ce s'a ridicat pentru presă și ziaristi. Două motive mă fac fericit că sunt în mijlocul d-voastră: întâiu, că am fost și eu peste 20 ani învățător, deci mă aflu între colegii ardeleni. Al doilea, că sunt și eu unul dintre cei mai modești ziaristi pentru cari d. Vancu a toastat. Eu țin să răspund ca pentru publicul cetitor. Precum împărații își închipue pe toți cetățenii de supuși, tot așa ziaristii își închipue pe cetitori. Despre ziaristi și cititori să-mi dați voie să expun o pildă:

Lucrează plugarul nostru un an întreg până își vede grâu în snop, ca să-l poată duce acasă. Și la noi ardelenii „aratul grâului” e o sărbătoare. Bărbatul și femeia se îmbracă în hainele cele mai frumoase. Incarcă snopii pe car cu mare grijă, să fie în „coloane” drepte și pe dreapta și pe stânga, și înainte și înapoi. Greblează apoi fața încărcăturii de o parte și de altă, de curăță paiele ce atarnă și în scârțăitul din greu al carului pleacă spre casă: bărbatul, cu biciul pe umăr pe lângă boi și femeia, cu șorțul sumes în brâu, vine după car.

Și 'ntâlnește un domn strein p'un român ardelen cu carul încărcat, în mersul către casă.

Zice domnul:

„Frumos grâu ai nene!”

„Frumos dela Dzeu, dle, dar ce folos, că vine seara după car, — zice țăranul și trece mai departe.

Domnul stă pe gânduri apoi se ia după țăran să-l oprească să-l întrebe de adâncul vorbelor că vine seara după car.

— Păi, uite ce-i domnule!

Înzădar duc eu grâu frumos acasă că nevasta care vine după car, nu știe coace pâne, și din grâu îmi face pâne de secară...

Zic deci și eu, înzădar lucrează și muncește ziaristica noastră, înzădar își încearcă și își netezesc ziaristii grâul presei în coloanele foilor noastre de orice niuanțe, dacă după carul încărcat al presei, vine public cetitor și din grâul ziaristic al anumitor foi, din neștiință, face pâne de secară....

Ridic paharul pentru publicul cetitor, cu dorința să ajungă acolo ca din scrisesele de grâu ale presei noastre cetitorii, să nu facă pâne de secară.. „Cel ce are urechi de auzit să auză!”

D. *Al. Vernescu*, ziarist, arată al doilea rol al învățătorilor, ca învățătorii să fie propagatori culturali ai societății întregi și întreținători ai bunelor moravuri. Închină pentru marele învățător român Nicolae Iorga.

Banchetul a luat sfârșit la ora 4 sub cea mai frumoasă impresie, lăsând tuturor, pentru mai mult timp o bună dispoziție sufletească.

Concertul.

La ora 8 și jumătate, s'a început concertul aranjat de un comitet de intelectuali din localitate, în onoarea și în beneficiul învățătorilor. Sala de teatru a „Crucei albe” era plină de români din Arad și din împrejurimii.

Primele cuvinte ținem să le anticipăm perfecte aranjări a programului, care s'a desfășurat sub îngrijirea și delicata atențiune a d-lui dr. Cornel Iancu.

Talentatul violinist d. Adrian Popescu a deschis concertul, cântând o sonată de Schubert, acompaniat la pian cu măiestrie de d-șoara Onora Luca. Stăpân pe arcuș, având agilitatea necesară pentru nuanțări d. Popescu, ne-a procurat deosebite plăceri, revenind a doua oară și cântând cu deplină siguranță duioasa „Serenadă de Drdla, și „Menuet” de Beethoven.

A treia oară a cântat câteva variațiuni de doină, reliefând tot farmecul melodiei românești, în care-și varsă poporul nostru durerile și bucuriile sale. Tânărul artist are o frumoasă perspectivă pentru viitor.

Cu al doilea număr al programului și-a început debutul mult așteptatul tenor d. I. Rădulescu.

Faptul că se vorbise bine despre vocea d-sale, mărise curiozitatea publicului nostru. Dela primele note ale bucății „Ideale” de Tosti, impresia generală a satisfăcut așteptările. Artistul posedă școala cântului și simțul necesar. Vocea e clară, dulce, adeseori elegantă, oricând caldă, având destulă sonoritate, deși volumul are încă nevoie de desvoltare.

Publicul a fost furat cu totul când ne-a cântat apoi „La mare” și frumoasa romanță „Lauda lacrimilor” de Schubert.

Furtunoase aplauze au răsplătit pe artist pentru transportarea ce ne-a procurat.

La urmă a cântat frumoasa romanță de Gh. Brătianu: „Adio” a lui Eminescu.

„De-acuma nu te-oi mai vedea

Rămâi, rămâi cu bine...”

Induioșetoarele versuri ale marelui maestru al poeziei românești, a impresionat pe toți. Toată părerea de rău, întreaga poemă a tristei despărțiri, plutea în vocea artistului.

Publicul i-a făcut ovațiuni rechemându-l de patru ori și îndemnându-l să cânte în afară de

program „Mugur mugurel“, „Cântecul Moșului“, „Supărat ca mine nu-i“, spre farmecul general al sălii.

D. Rădulescu este un cântăreț cu frumos viitor.

D-șoara Onora Luca a dovedit și de astădată virtuozitatea d-sale. Pianistă și prin execuție și prin simț. Ne-a cântat o splendidă compoziție de Schubert „Die Forelle, cu atâta temperament, a nuanțat așa de bine, variațiunile, încât și-a fixat pentru totdeauna meritul său.

D. dr. Crișan a oferit d-șoarei Luca un frumos buchet de flori.

Ceeace a format însă succesul desăvârșit al concertului, a fost cântul d-rei Lia Papp și cel al d-șoarei Dora Lepa. Aceste două artiste, deși încă tinere, dovedesc că vor ajunge printre cântărețele noastre mari. Fiecare în genul său, Lia Pap mezosoprano dramatică, Dora Lepa soprană lirică, au fermecat cu totul pe toți.

D-șoara Lia Papp a cântat aria Azucenei din „Il Trovatore“ de Verdi, ca orice artistă cu renume, frazând cu vioiciunea bogată a volumului vocii sale. La urmă a cântat aria din „Cavaleria rustică“ de Mascagni, și doine românești, impresionând adânc publicul care se simțea vibrând de fiecare accent al vocii d-șoarei Pap.

La calitatea aleasă a vocii sale, se adaugă majestozitatea-i înfățișare, care impresionează dela prima vedere, relevând dramatismul din simțirea cântăreței. Desfășurarea mimicelor redă pasiunea artistică a interpretațiilor și ridică la nivelul necesar cântul artei, careia toți îi prezic un viitor strălucit.

D-șoara Dora Lepa a excelat cu doinele românești, nuanțând atât de gingaș melodia cântecului popular: „Vai bătăi dragi ne avem“. Ambele cântărețe au fost răsplătite cu buchete de flori și puternice ovății.

* Concerul acesta a avut un desăvârșit succes moral și material. În ochii tuturor strălucea bucuria față de talentele românești și tuturor le-a rămas o admirabilă impresie.

D. deputat dr. T. Mihali, care a participat la concert, a felicitat cordial pe artiști, exprimându-și deplina satisfacțiune pentru succesul lor strălucit.

După sfârșitul concertului, a urmat dans până dimineața într-o animație neconținută.

Ședința a II-a.

Duminică după amiază la orele 4 a urmat ședința a doua a adunării. S'au cetit patru disertațiuni în mijlocul unei atențiuni încordate a publicului asistent, care de astădată a fost tot atât de numeros ca și înainte de ameză.

I. P. C. Sa dl Arhimandrit a participat și la această ședință până la sfârșit, dovadă că se interesează de aproape de chestiunile cari preocupă pe învățătorii noștri.

Toate cele patru disertațiuni:

„Disciplina școlară“ de dl Dim. Boariu, înv. în Nădab; „Telegrafia fără sârmă“ de prof. Micula, „Activitatea extrașcolară a învățătorului“ de I. Vancu, înv. pens. în Arad, și „Insemnătatea jocurilor de copii în raport cu educațiunea școlară“ de dl I. Caba, înv. Șiclău au fost tratate la nivel și cu pricepere, drept aceea conferențiarilor li s'a votat mulțumită protocolară.

Dl Boariu și Caba au abordat idei noi în sânul reuniunii, pledând ambii pentru mijloace noi întru ajungerea țintei sublime a educațiunii școlare, cel dintâiu prin introducerea juriilor școlare, iar al doilea, cultivarea cu sistem a jocurilor de copii, care până acum a fost neglijată în mare parte. În juiul înființării juriilor s'a încins o vie discuție la care au luat parte inv. P. Vancu, I. Groșorean și prez. I. Moldovan. Cei doi dintâiu au combătut întemeierea astorfel de juriu, iar prez. I. Moldovan le-a aprobat dovedind cu exemple din experiență proprie folosul real ce îl aduc acestea întru promovarea educațiunii. Problema e în mare parte nouă la noi și deci divergență de păreri, de aceea e foarte corect că toate disertațiile se vor publica în organul reuniunii, ca astfel fiecare învățător să le poată aprofunda și studia și prin eventualele discuțiuni ziaristice să se ajungă la o soluție favorabilă a chestiunii.

D. profesor Micula a ținut de potrivit prilejul să facă cunoscut și învățătorilor cea mai nouă invenție a secolului trecut, a telegrafiei fără sârmă, făcând experimente succese, pentru cari a fost răsplătit cu aplauze bogate. La depărtarea d-sale din Arad, plezarea d-lui a fost cel mai nimerit mod de a-și lua rămas bun dela tovarășii săi de muncă, cari îl regretă atât de mult:

D. Vancu a fost de asemenea la înălțimea chemării sale, expunând reflexiuni foarte nimerite asupra activității învățătorului în afară de păreții școlai, reflexiuni spuse cu cea mai mare competență în urma unei activități bogate de peste trei zeci de ani ca dascăl român.

Din parte-ne nu putem îndestul felicită reuniunea arădană, care are membri atât de valoroși și prosperează atât de îmbucurător sub conducerea harnică a comitetului său. Ședința se încheie la ora 6 și trei sferturi seara.

Ziua II

Ședința a III-a

Azi, luni, la orele 8 și jumătate dimineața „Reuniunea învățătorilor români ort.“ și-a ținut ședința a treia în sala festivă a seminarului român.

După redeschiderea ședinței prezidentul dă cuvântul d-lui Ioan Bele, învățător în Șiclău. D. Bele a ținut o dizertațiune despre „Liga de temperanță între școlari“, spunând între altele, că „lupta începută de bărbății luminați ai neamului în contra primejdiei alcoolului numai așa va putea să aibă succesele dorite, dacă și școlarele noastre le vor da acestora mână de ajutor... Școala poate ajuta foarte mult la combaterea acestui rău, deoarece numai în școală avem cea mai bună ocaziune de a ne prinde ostași vrednici de luptă în contra celui mai mare dușman al omenimei, în contra alcoolului...“

Mijlocul cel mai puternic și mai potrivit prin care s'ar putea lupta cu siguranță în contra alcoolului și s'ar putea stârpi, ar fi înființarea „ligelor de temperanță între școlari“.

Pentruca băeții de școală să între membri în reuniunile de temperanță d. Bele recomandă, că învățătorul să țină în decursul anului școlar ședințe în cari să se cânte, să se declameze, să li-se țină băeților de școală prelegeri antialcoolice și să se înființeze biblioteci provăzute cu scrieri cari combat alcoolul. Instrucțiunea despre alcoolism să fie obligatoare în toate școlarele, ba chiar și învățătorii să formeze ligi de temperanță.

D. Bele își încheie interesanta dizertațiune rugând pe toți colegii d-sale învățători, ca fiecare în cercul său să lucreze pentru stărpirea alcoolismului și propune, ca cu prilejul fiecărei adunări a învățătorilor să se cetească una ori două disertațiuni despre alcoolism, „căci — spune d-sa — numai lucrând cu toții împreună și luptând din răputeri vom putea delătura relele, ce vin asupra poporului românesc cu scop să-l nimicească, numai astfel vom putea nădăjdui rezultate bune dela întreprinderile noastre și numai astfel își va ajunge educațiunea noastră scopul!“

Adunarea hotărăște, că tema aceasta a d-lui Bele să se trimeată spre dezbateră tuturor despărțămintelor, așteptând și vederile lor, ca astfel să se poată pune și în practică. D-lui Bele i-se votează mulțumită protocolară.

Urmează rapoartele comisiilor de cenzurare, scontrarea cassei, pentru cenzurarea bibliotecii și pentru înscrierea de membri noi.

Adunarea primește toate rapoartele comisiilor amintite.

P. C. Sa d. R. Ciorogariu roagă pe învățători ca să trimeată seminarului din Arad obiecte vechi, paseri rari, etc., indicând și locul unde au fost găsite.

După câteva propuneri și interpelări și după constatarea membrilor prezenți prezidentul reuniunii d. Iosif Moldovan își prezintă demisia atât a d-sale cât și a secretarului d. Dimitrie Popovici.

Adunarea în unanimitate face numiților domni ovății sgomotoase, rugându-i să primească și pe mai departe conducerea reuniunii.

Când d. Moldovan, emoționat până la lacrimi de această manifestație de încredere și dragoste a întregii adunări, voiește să mulțumească adunării pentru acestea manifestații, declarând, că atât dsa cât și secretarul reuniunii se supun dorinței generale, — intră în sală d. dr. Teodor Mihali, președintele clubului parlamentar al deputaților naționaliști însoțit de d. dr. Ioan Suciu, avocat în Arad.

Apariția dlor e salutată cu aplauze și ovății sgomotoase, iar când în salutul său d. I. Moldovan, vrednicul președinte al adunării declară dlui Mihali, că dascălii sunt la culmea misiunii lor și, că ei, dascălii români sînt și sunt una cu deputații români, adunarea întreagă aplaudă frenetic și face ovății sgomotoase, cari nu încetează până când d.

Mihali se ridică în picioare ca să mulțumească învățătorilor pentru frumoasa primire ce i-s'a făcut.

Cu glasul tremurând de emoțiune d. dr. Teodor Mihali rostește următoarele cuvinte de mulțumită:

Iubiți frați!

Când mă ridic în mijlocul D-voastre, ca să vă mulțumesc pentru ovățiile măgulitoare ce mi-ați făcut mie și colegilor mei deputați români naționaliști, alung din gândul meu orice tendință politică, ci mă adresez D-voastre absolut numai în numele culturii naționale românești. Nu vorbesc deci ca politician, ci ca bărbatul convins, că izbânda desăvârșită a oricărei națiuni numai prin armele civilizațiunii se poate ajunge.

Vă promit, că atât eu cât și deputații români vă vom da mână de ajutor la munca d-tre națională. Să nu se uite, domnilor, că în viitor noi vom fi răspunzători dacă poporul nostru nu se va putea ridica la acel grad de cultură, ca să se poată afirma. E adevărat, că există un fel de apatie a poporului nostru față de școală, dar noi, deputații români, la toate ocaziunile îl îndemnăm să îndrăgească școala și dascălul român.

Să ne iubim unii pe alții, ca'ntr'un ouget să măturisim...!

Când toți: preot, învățător și noi toți vom lucra împreună atunci neamul nostru va fi puternic și mare, asigurându-i astfel locul potrivit în șirul celorlalte națiuni.

Eu care alerg dela un colț la altul al țării propovăduind printre frații români iubirea și dragostea de neam, totdeauna le zic, aceea ce și d-tre voesc să vă zic: „să ne iubim unii pe alții, ca'ntr'un ouget să măturisim...!“

Adunarea a răsplătit cu aplauze frenetice și cu ovății prelungi cuvintele calde și sincere ale vrednicului v. președinte al comitetului național și președ. al clubului parlamentar al deputaților români.

D. Ioan Vancu mulțumește prezidiului și biroului central pentru zelul și abnegațiunea cu care conduce afacerile interne ale reuniunii. (Aplauze și strigăte „să trăiască!“)

Prezidentul adunării d. Iosif Moldovan după ce mulțumește în cuvinte frumoase reuniunii pentru încredere, apoi P. On. d. dr. Gh. Ciuhandu, ca reprezentant al consistorului din Arad, P. C. Sale d-lui R. Ciorogariu, pentru că a primit ca reuniunea să-și țină ședințele în seminar, corpului profesoral, delegaților reuniunilor surori, președintelui clubului național d-lui dr. Teodor Mihali și tuturor oaspeților, cari au asistat la ședințele reuniunii învățătorilor, — declară de închisă adunarea generală a reuniunii. (Dlul I. Moldovan i-se fac ovății.)

Un moment însemnat.

În decursul ședinței de astăzi, luni, adunarea învățătorilor români a săvârșit un act foarte însemnat, care nu poate să rămână neremarcă, deoarece el dovedește iubirea, stima și dragostea și mai cu seamă recunoștința învățătorului român față de foștii lui profesori.

Adunarea în unanimitate a hotărât, că savantului pedagog român, mult regretatului profesor preparandial Teodor Ceonțea să i-se ridice un monument în grădina seminarului, iar la cimiter o cruce, ambele din marmură de Carara. Desvălirea monumentului și a crucii se va săvârși în anul viitor, cu prilejul adunării generale, care va avea loc în Arad, și a serbărilor centenare a seminarului ortodox român din Arad.

Astfel s'au încheiat frumoasele serbări ale învățătorilor noștri, cărora nu putem alta, decât să le aducem laudă pentru felul, cum ei cinstesc și păstrează cinstea și memoria regretatului profesor și marelui pedagog român Teodor Ceonțea, precum și pentru zelul și abnegațiunea cu care ei muncesc pentru luminarea mlădițelor neamului românesc!

Laudă și recunoștință se cuvine învățătorilor români, cari cugetă, simțesc și muncesc în spirit național românesc!

Trăiască bravii noștri învățători!

Moartea subită a lui Emil Ghica. Vineri după amiază, a încetat subit din viață la Sinaia, Emil Ghica, fost ministru plenipotențiar al României la Viena.

Emil Ghica se afla împreună cu familia la Sinaia, unde au stat în tot timpul verii.

Vineri după amiază, Emil Ghica, a plecat împreună cu familia și mai mulți cunoscuți, în excursiune pe munți.

Când a ajuns în apropierea „pavilionului Davila” lui Emil Ghica i s'a făcut rău și după câteva minute a încetat din viață.

Corpul defunctului a fost în urmă dus la vila din Sinaia.

Vestea morții lui Emil Ghica s'a aflat Vineri seara, târziu în București și a produs o adâncă impresie în cercurile în care era cunoscut și unde se bucura de multă simpatie.

De când se retrăsese din diplomatie, Emil Ghica își petrecea tot timpul prin străinătate, afară de timpul verii când se retrăgea împreună cu familia la Sinaia unde avea o vilă.

Iată câte-va note biografice:

Născut în anul 1848 decembrie 27, în Iași, Emil Ghica, după ce și-a terminat studiile în țară, a plecat la Paris, unde și le-a complectat.

În diplomatie a intrat în anul 1874, când a fost numit prim-secretar la agenția din Petersburg. În anul 1878, a fost adus în serviciul interior al ministerului de externe și pus în capul diviziunii politice.

Peste câte-va luni fu detașat la legătuinea din Paris, unde a fost numit definitiv în postul de secretar de legăție.

În anul 1881 a fost trecut agent diplomatic și consul general la Sofia, până în anul 1885 când a fost înaintat ministru plenipotențiar la Belgrad.

În anul 1888, Emil Ghica, a fost transferat în aceeași calitate la Atena, în 1889 la Petersburg și în 1891, la Viena, demnitate pe care a ocupat-o până acum câți-va ani, când s'a retras din diplomatie.

Din cameră. În ședința de azi a camerei iarăși s'au mântuit câteva votări nominale și astfel la proiectele militare nu s'a vorbit nimic. Unicul moment mai interesant al ședinței de astăzi a fost acela, că pașa cont. Edmund Széchenyi, comandantul suprem al pompierilor din Constantinopol a asistat în loja magnaților și a ascultat votările nominale, cari însă, se vede, l'au plictisit, căci după jumătate oră a părăsit camera.

Demonstrație sângeroasă în Viena

Scumpirea tot mai crescândă a cărnii în Austria a provocat ieri o demonstrație mare în Viena din partea partidului socialdemocrat. Deja de mai multe săptămâni se agită pentru demonstrație, după ce nici intervenția senatului orășenesc din Viena n'a putut să ajungă la nici un rezultat pentru aflarea unor modalități de ieftinirea traiului. Scumpirea cărnii zace în împrejurarea, că în urma pactului din 1907 dintre guvernul maghiar și austriac e interzis orice import de carne din străinătate. Totuși pentru evitarea unei scumpiri prea mari s'a ajuns la o înțelegere intimă între cele două guverne și s'a admis importul a 2000 tone de carne. După ce s'au consumat cele 2000 tone, guvernul austriac n'a mai putut câștiga învoierea guvernului maghiar pentru v'ua alt import de carne. Astfel s'a întâmplat apoi, că un vapor american, sosit în portul dela Trieste, n'a mai putut să-și descarce marile cantități de carne.

Au fost zadarnice toate încercările guvernului austriac de a îndupleca la concesiuni pe cel maghiar, zadarnică a fost și intervenția mai nouă a senatului orășenesc din Viena, guvernul maghiar n'a cedat și populația Austriei a fost silită să supoarte cele mai mari lipsuri nu numai de carne, dar și din cauza scumpirii enorme.

Duminecă a aranjat partidul socialist apoi marea sa adunare populară ca o demonstrație împotriva guvernului actual și trecut; fost compus după cum se știe din creștini sociali. Adunarea n'a succes însă după cum se așteptase, căci abia s'au adunat 40.000 de oameni, pe când adunările și demonstrațiile aranjate pentru sufragiul universal numărau sute de mii de oameni.

Înainte de a începe orașului s'au ridicat 30 de tribune, de pe cari au cuvântat tot atâția deputați socialdemocrați.

Toți oratorii au atacat guvernul, dar mai ales pe Weiskirchner, fostul ministru de comerț, sub care se încheiase pactul susamintit. Demonstrația a fost îndreptată în mare parte asupra împotriva partidului creștin social. Adunarea a luat hotărârea să se ceară cu orice preț permisiunea importului de carne din străinătate.

Câte orele 11 s'a dat signalul prin trîmbețe, că adunarea s'a sfârșit.

Cei 40.000 de oameni au început să se împărștie cântând și între strigătele mai demonstrative ale unor elemente mai turbulente.

Se spune că majoritatea demonstrațiilor a fost compusă din derbedei, cum este și de priceput la astfel de adunări, cari nu oferiau nici o garanță, că demonstrația s'ar putea face cu demnitate. De aceea comitetul executiv al partidului social-democrat, n'a luat asupra-și răspunderea pentru eventualele turburări ce s'ar ivi pe urma adunării și n'a designat aranjori pratorvăzuți cu insignii.

Nici poliția nu s'a gândit la așa ceva și mare a fost surprinderea când mulțimea nu se împărștie ca de obicei în ordine, ci răzleți cum o tăia capul. Mai întâi au luat-o spre Ringstrasse unde se află Burgul, Opera și alte edificii pompoase. Ajungând înaintea casei orașului, s'a aruncat o peatră din mulțime în ferestri, căreia i-a urmat altele, încât în scurtă vreme toate ferestrele au fost sparte. Poliția a fost neputincioasă față de mulțimea care pătrundea cu adevărată furie spre cordonul poliției, pe care l-au spart într-o clipă. În curtea Burgului, unde de regulă se adună mulțimea cu astfel de prilejuri, nu s'a ajuns la ciocniri, deoarece s'au luat dinainte măsuri, ca să se evite aici cu orice preț vărsări de sânge.

De fapt planul a succedat, căci în scurtă vreme toată strada a fost cuprinsă de armată, care a îndepărtat mulțimea, fără vr'un incident. Nu așa în părțile mai laterale ale orașului. Pe strada Ottakring, care se pardosește acum, s'au găsit îndeajuns pietri și alte obiecte, pe cari le-a folosit mulțimea ca arme.

S'au ridicat baricade, și de aici asvârleau cu pietri asupra soldaților. Armata a suferit, căci se dăduse poruncă, ca numai în caz de neapărată necesitate să se facă uz de armă. Aici demonstrații au dat foc și unei școale și au început să devasteze edificiile publice.

În cele din urmă a fost rănit un ofițer, care apoi a recurs la un mijloc de a înfrica mulțimea, care însă a fost fatal. A comandat soldaților să încarce arma. Din greșeală însă, la unul dintre soldați s'a slobozit pușca, căruia i-au urmat apoi altele.

O altă parte însă a armatei, care era postată în apropiere, a crezut că e primejdie, și astfel s'a comandat foc în mulțime. Au fost răniți până la 40 persoane, dintre cari unul mort.

În întreg orașul s'a produs mare panică pe urma acestora, și probabil se va declara staturul, dacă nu se va restabili liniștea.

Dimineața adjutantul Bolfras a raportat Majestății Sale asupra celor întâmplate, căruia i-a zis: „E trist, că am trebuit să ajung și aceasta”.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, la ost, probabil, ploi și neînsemnate schimbări în temperatură.

Pognoștic telegrafic: vreme schimbăcioasă, pe alocurea, la ost, ploi, răcoare.

Temperatura la amiază a fost de 15° Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kigr.)

Grâu pe octomvre	Cor. 11'74
Grâu pe aprilie 1912	" 12'01
Secară pe octomvre	" 10'26
Secară pe aprilie	" 10'63
Cucuruz pe septemvre	" —
Cucuruz pe maiu 1912	" 8'30
Ovăs pe octomvre	" 9'50
Ovăs pe aprilie 1912	" 9'60

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe cuponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

O revistă din România despre ziarul nostru. Revista „Săptămâna politică și literară” din București scrie la rubrica „Din reviste și ziare” următoarele:

Românul. — Ecaterina Pitiș semnează în nr. 168 al „Românului” din 2 | 15 august a. c. frumoase pagini cu privire la ultimul volum de proză al dlui Anghel. În același număr, d. Gheorghe Coșbuc aduce un prea reușit tablou din natură, din care ne facem o deosebită plăcere, reproducând ultima strofă:

Copiii dorm, visându-și jocul
Mai toarce mama. În curând
Pe vatră ea'nvălește focul
Incuie ușile la tindă.
Se. culc'apoi. Iar caru-n grindă
S'aude-acum rozând

În aceeaș foaie de peste munți în traducerea bună a d-lui Ascanius, frumoase pagini din filozoful estel englez Iohn Ruskin; iar versurile semnate de d. Ovidiu Hulea ca și rândurile d-lui Romulus Cioflec, privitoare la cele văzute în Italia, alcătuiesc un frumos supliment literar.

Convocare. Ne permitem a convoca pe toți iubiiții noștri conșcolari, cu cari am absolvat deodată cursul al III-lea preparandial la institutul pedagogic gr. cat. din Blaj, în anul 1886, la o convienire colegială, din prilejul împlinirii a 25 ani dela despărțirea noastră, a ne renoi inimile și a ne aduce aminte de dragostea ce am avut-o atunci, să ne vedem iarăș acolo.

Convenirea se va ține în ziua adunării comitetului central, va să zică înainte de adunarea Reuniunii noastre învățătoresți cu o zi, așa că în ziua următoare să rămânem la adunarea generală, care se va ține la toamnă la Blaj.

Din consfătuirea ținută în Murăș-ogorheiu la 19 iunie 1911. Cu dragoste frățească: Teofil Moldovan, cantor învățător în Iernut, Ioan Suci, învățător în Görgénykakucs p. u. Alsóbölkény și Ștefan Nilca, inv. pensionat.

Succesul baletului „Nippes” la opera imperială din Viena. Din Viena primim știrea, că joi seara s'a cântat la opera imperială „Don Pasquale” de Donizetti.

La urmă s'a dat premiera baletului „Nippes“ de Pantazi. Opera a obținut mare succes și autorul a fost aplaudat cu căldură și chemat de mai multe ori la rampă.

Sfințirea bisericii din Băleacu. Curatorul bisericesc greco-catolic din Băleacu, tractul Biei, invită la sfințirea bisericii nou edificată, care va avea loc duminică, la 24 septembrie n. a. c. precum și la banchet și petrecere, cari se vor aranja cu acest prilej. Onorații oaspeți sunt rugați a se anunța înaintea la banchet. Inceputul petrecerii la 7 ore seara.

Logodnă. D-șoara Felicia Albini (Zlatna) și d. Alexiu Muntean, inginer (Budapesta) logodiți. Felicitări.

Căsătorie. D-șoara Valeria Albini (Zlatna) și d. dr. Alexandru Morariu, avocat (Elisabetopol) căsătoriți. Felicitări.

Concert și teatru în Unip. Corul bisericii gr. or. române din Unip invită la concertul urmat de reprezentațiune teatrală și joc ce-l va aranja sub conducerea învățătorului V. Vlădica, joi la 8:21 septembrie 1911, — în ospătăria A. Veisz — cu ocaziunea ridicării sfei eruci la nou zidita biserică. Venitul curat se va folosi pentru fondul corului. Inceputul la 8 și jum. seara. — Programul: Motto, cor bărb. De-aș avea, cor bărb. de Șorban. Moș Martin, monolog, predat de P. Negria. Ruga dela Chiseteu. Com. pop. într'un act, de I. Vulcan, jucată de L. Ostoia, F. Jebelian, M. Grecu, I. Șibu, I. Negria, N. Moșoni, S. Jebelian, N. Câragea, N. Piteu, Gh. Cuibar, N. Jebelian, R. Cevăți, V. Vlădica, N. Muntean, Gr. Cuibar și Tr. Miloș. Fa Marito, cor mixt de C. Savu, Româncuța, cor bărb. de I. Vidu. Păcurarul, cor mixt de I. Velcean. „Călușerul“ și „Bătuta“.

Aviz! Intrând „Revista politică și literară“ în al IV-lea an al existenței sale, doritorii de-a cunoaște aceasta revistă sunt rugați a se adresa în termenul cel mai scurt administrației „Revistei politice și literare“ (Blaj—Balázsfalva) de unde vor primi gratuit primul număr de pe anul IV de apariție.

Stolypin pe moarte. Starea lui Stolypin s'a agravat în noaptea de sâmbătă spre duminică. Sâmbătă a sosit la Kiev profesorul Seidler din Petersburg, care l-a vizitat amănunțit și a constatat, că din cauza slăbiciunii nu se poate efectua încă operația. Spre ziuă însă starea lui a devenit atât de gravă, încât credeau de eminentă o catastrofă.

Drept aceea s'a luat hotărârea de a-l opera cât mai grabnic.

Operația a succes. Dar cu toate astea medicii se tem, că Stolypin va trebui să sucumbe. Baterea inimii e foarte slabă, doarme puțin iar mâncări primește numai dela soția sa, temându-se că-l otrăvesc. Are viziuni continue și în noaptea primă a văzut înaintea sa tot atentatori, împotriva cărora striga după ajutor.

Atentatorul Bagrow a recunoscut fapta sa. La 20 septembrie va judeca tribunalul militar.

În întreg imperiul se poate constata o revoltă generală contra lui Bagrow și simpatiile populației pentru țar cresc încontinuu.

Sub decursul întregii călătorii a țarului i s'au făcut ovațiuni din partea poporului.

Partidul naționalist agită cu mult aparat împotriva ovreilor și provoacă progromuri.

În clubul național din Petersburg s'a luat hotărârea de a pedepsi pe ovrei din cauza atentatului săvârșit asupra lui Stolypin.

Nouă construcții navale din China. Ministrul marinei din China a elaborat un program de construcție navală care cuprinde 7 ani; după acest termen China va avea 8 cuirasate, 20 de crucișătoare. 10 alte vase de război, 5 torpiloare și 4 arsenale maritime.

Viriliștii români din comitatul Făgărașului pe anul 1911 sunt următorii: Dr. Ioan Șenchea' adv. Făgăraș, cav. Ilarion Pușcariu, jude de tablă în pensiuie, George Guiman, com. Poiana mărului, dr. Laurențiu Pop, adv. Abrud, Constantin Toma, casier, George Moșoiu, com., Zărnești, George Enescu, com. Bran, Nicolae Lupu, prop., dr. Iancu Metianu, prop., Zărnești, dr. Octavian Vasu adv., Făgăraș, Constantin Ioan Banciu, George Gimbașan, prop. Făgăraș, Ioan I. Comșa Zărnești, dr. A. Micu, adv. Făgăraș, George Tunsoiu, Andreiu Cerbu, Beni Clococianu, comerciant, Tohanul vechiu, George

Grozea propr. Tohanul-v., dr. Hariton Pralea, adv. Șercaia. Haralambie Ungur, Ioan Cazan, măcelar Beclean, Ioan G. Bărbat, comerciant, Ucea de sus. dr. Livius Pandrea adv. Făgăraș, Lazar Stoichița, dr. Camil Negrea, adv. Făgăraș, Nicolae Garoiu avocat Zărnești, George Enescu, com. Poiana mărului, Nicolae Șerban, preot Voila, Dănilă Gabor, inginer, Voila, Nicolae Aron preot Galați.

Situația băncilor populare românești din Bucovina. La 11 septembrie st. n. a avut loc o ședință furtunoasă a comitetului centralei băncilor populare românești. A luat parte la această ședință și președintele centralei, deputatul Lupu. Raportul președintelui a stabilit că băncile au un deficit de trei milioane coroane.

În urma atacurilor ce i-s'au adus președintele a demisionat.

Marele incendiu dela Anvers. (Noți amănunte). Despre marele incendiu dela Anvers se comunică următoarele amănunte:

Focul a izbucnit la orele 11 și s'a întins cuprinzând strada în câteva minute de și pompierii au ajuns la timp.

Au fost aduși imediat 400 soldați din regimentul de pionieri cari au rupt schelele de lemn ale docurilor. Această măsură de prevedere n'a folosit însă la nimic de oarece și docurile au fost în curând cuprinse de flăcări.

Grămezile colosale de lemne, ferăstraiele și clădirea gării pentru transportul cherestelei de asemenea au fost incendiate.

Căldura a fost atât de puternică în cât și-nele liniei ferate și firele telegrafului și telefonului s'au topit.

Populația a fost cuprinsă de mare panică.

Din fericire au fost consumate de flăcări numai 9 clădiri.

Victime omenești nu sunt. Șapte persoane au fost rănite. Docurile uscate au fost în mare parte distruse de foc.

Abea la orele trei dimineața s'a putut localiza focul, împiedicându-se întinderea lui.

Pagubele se urcă la 15 milioane lei.

Incendiul depozitelor de lemne din portul Anvers a fost localizat; 9 case au fost distruse și, după ziare 7 persoane ar fi fost rănite.

Holera la Constantinopol. Joi dimineața a sosit din Constantinopol vaporul „Principesa Maria“. D. dr. Tălășescu medicul diriginte al portului a condus în persoană lucrările de desinfectare a vasului.

Știrile ce am putut culege dela călători, sunt din cele mai alarmante. Holera la Constantinopol se întinde și face ravagii tot mai mari cari sunt acum acolo.

Drama dela Mayerling. Misterul care a frământat lumea, timp de mai bine de douăzeci de ani, a fost în sfârșit, desvălit.

Cine n'a auzit de misterioasa dramă dela Mayerling? Cine n'a urmărit cu cea mai vie curiozitate tot ce s'a spus și s'a scris asupra acestei drame? Și câte nu s'au spus. Precis până acum se știa doar atât: moștenitorul tronului arhiducele Rudolf a fost găsit mort, alături de amanta sa baronesa Maria Vecera, moartă și ea. Ce se întâmplase? Nimeni nu știa! Unii spuneau că ei s'ar fi sinucis singuri; alții, că fiind surprinși în culcușul lor dela Mayerling au fost asasinați. Se mai spunea de cătră alții că baronesa de Vecera, într'un acces de gelozie, l-ar fi împușcat pe arhiducele Rudolf, și apoi s'a sinucis și ea.

Dar versiunile acestea, pe cari e cu neputință să le înșirăm măcar, nu-și găsiu confirmarea. Iată acum, că o persoană, în măsură a cunoaște de aproape ce s'a petrecut în camera de culcare dela Mayerling, desvălește acest mare mister, aruncând asupra lui o lumină menită a stărni o senzație colosală. Acea persoană este d-na

Toselli, fosta principesă moștenitoare a Saxoniei.

Intr'adevăr iată ce i-se telegrafiază „Adevărului“:

Paris, 1 sept. v. — „In numărul de astăzi al ziarului „Matin“ fosta principesă moștenitoare a Saxoniei, d-na Toselli, continuându-și memoriile publică destăinuri senzaționale asupra morței misterioase a arhiducei Rudolf, fostul principe moștenitor al Austro-Ungariei.

Destăinuirile doamnei Toselli sunt menite să aducă o nouă lumină asupra tragediei din castelul Mayerling, învaluită până acum de cel mai nepătruns mister.

Autoarea spune că, în ziua tragicului sfârșit al principelui moștenitor al Austro-Ungariei, un unchiu al împăratului Francisc Iosif a primit două telegrame. Într'una i se comunica, că arhiducele Rudolf a murit, în cealaltă însă era anunțat că arhiducele a fost omorât.

Imediat după primirea telegramelor el s'a dus la castelul dela Mayerling unde a văzut cadavrul.

Cranul lui Rudolf era complet zdrobit și într'insul se vedeau întipite bucațele de sticlă.

Fosta principesă moștenitoare crede că lucrurile s'au petrecut altfel:

Între arhiducele Rudolf și amanta sa baronesa de Vecera a avut loc o explicație violentă. Arhiducele a declarat în cele din urmă baronesei că dragostea lor nu mai poate continua și că trebuie să rupă orice legături.

Baronesa de Vecera infuriată atunci i-a aruncat în cap sticla de șampanie și arhiducele a rămas mort pe loc.

Persoanele din suita arhiducelui alarmate de cele ce petreceau în camera de dormit, au năvălit în odaie și văzând pe arhiducele mort au omorât-o și pe baronesa Maria de Vecera.

Holera în România. Cazul suspect din București. Joi la orele 12, serviciul permanent medical dela primăria Capitalei, a fost înștiințat că un caz suspect s'a declarat la institutul de bacteriologie din strada Mihai-Vodă nr. 35.

O femeie, Heresnica Constantinescu, originară din Brăila, a venit acum patru zile în Capitală împreună cu doi copii ai ei, cari fusese mușcați de un câne turbat. Copiii urmau tratamentul la institutul de bacteriologie.

Pe când femeia Heresnica Constantinescu se afla împreună cu copiii în sala de așteptare, s'a îmbolnăvit subit, avea tremurări și se văieta de crampe la stomac, în fine avea simptome suspecte.

Cum femeia era venită din Brăila, unde sunt atâtea cazuri de holeră, cei dela institut, foarte alarmați, au anunțat corpul de gardă dela primărie.

Cu un automobil au plecat imediat la fața locului, d. dr. Orleanu, medicul șef al Capitalei și dr. Burghilea, care era de serviciu.

Dacă cumva în materiile fecale se va găsi vibriionul holerei, atunci bolnava fi dusă la spitalul Colentina.

La Peatra-Neamț. Doctorul Stein a avizat serviciul sanitar că în strada Carol s'a prezentat un caz suspect. Femeia Cristofor în etate de 60 ani a sucombat în 24 ore având ca simptome crampe, vărsături și diareea.

Doctorul Petrescu, primarul Vasescu și agenții sanitari au sosit acolo luând măsuri. Cadavrul a fost dus cu ambulanța la morgă.

Doctorii Petrescu și Ernici fac acum la orele 2 autopsia.

Casa se desinfectează cu etuva.

Amânarea deschiderii școalelor. Joi seara la orele 7 ministerul instrucțiunii publice a comunicat telegrafic tuturor școalelor din țară că deschiderea anului școlar se amână până la 15 septembrie c., din cauza epidemiei de holeră ce bântuie în țară.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvericale în Arad, Piața Andrassy, (palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăglau.

Bibliografie

A apărut:

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școalele populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confisul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto poștal.

De vânzare la Librăria diecezană din Arad.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biron central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultățiunii dela orele orein 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Un candidat de avocat

cu prăcsă, eventual poate fi și începător, află momentan aplicare în cancelaria mea.

Dr. Ioan Neamțiu,
advocat Sărcaia (Sárkány).

Se caută:

O damă diplomată

pentru instruirea la trei fetițe. Cele cari se pricep și la pian, sunt preferite. — Salar lunar 50 cor., și totodată sunt provăzute cu vipt și ovarțir. Ofertele sunt a se adresa la *Constantin Tărean*, comerciant *Timișoara-Fabric*.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinelor
cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută, provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinelor în cursul anului întreg și sub in-
grăjirea mea de specialist, mașinele vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de aparținente de prima calitate.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LU-
CRARE DE SPECIALI-
TATE. EXECUȚIE
SOLIDĂ CU PREȚURI
SCĂZUTE. LUCRĂRI
PENTRU PROVINCIE SE
EXECUTĂ PROMT ȘI
ELEGANT.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHIMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și totfelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárvaros, Kos-
suth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer
G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7.
Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
ficii, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutăți, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și
se reparază ou pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, arginterii și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, escută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrierului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DANIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte

recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

P. t. Domnilor

Funcționari și negustori români!!!

Dacă doriți să mâncați bine și ieftin, Vă rog cercetați

Restaurantul meu cu „Prânzitor model“

— Strada Deák-Ferencz Nr. 8. —

In fiecare Vineri se capătă papricaș de pește.

Unde veți fi împărtașiți de un serviciu punctual și respectuos. Pentru sprijinire binevoitoare mă rog

Cu deosebită stimă :

J. Samuile,
proprietarul prânzitorului model.**Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.**

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

**Ghetele de bărbați și dame
Salamander**

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.

26 (11)

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::

Cu deosebită stimă :

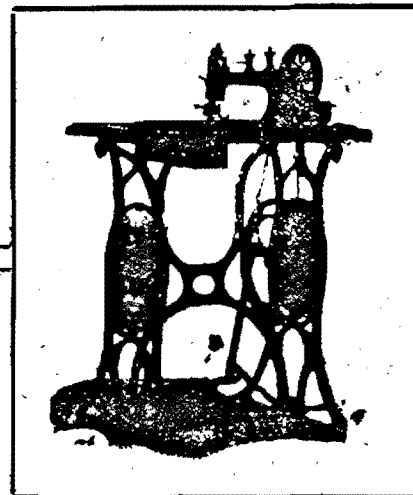
MARK GARTNER.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă în rate la firma

Kalenda János

Nagyvárad, lângă biserica „Holdaș“.

Tot acolo: Mare alegere în arme de vânat și revolvere, precum gramofone și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

UN MILION COROANE

— cel mai mare câștig din lume!! —

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela **BANCA HIPOTECARĂ UNGARĂ** și prima cassă de păstrare Pestană din patrie, căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare lor trebuchet se tragă și să câștige necondiționat. Deci **NICI UN RISIC, NICI O PIERDERE!!!**

9 TRAGERI ANUAL!!!

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1,000.000.—, 500,000.—, 400,000.—,
300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2
75.000.— și o multime de 50,000.—, 40,000.—,
30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

Proximile trageri vor fi în 5 și 25 OCTOMVRIE a. c.

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adică din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor. Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximele trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anuale cu câștiguri de peste 3 jum. milioane cor. Vindem aceste oblig. de câștig și singuratice și anume celea dela Banca hipotecară ungară pe 35 rate lunare à 6 cor., iar celea dela prima Cassă de păstrare Pestană din patrie pe 35 rate lunare à 5 cor. NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a rată gratuit!!!

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sânt la ușe!.

Nu lăsați ocazia să treacă!.. Puneți mâna pe noroc!..

Prospecte și explicații trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-U. 24.

Se caută agenți în provincie.

MONUMENTELE

CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în execuția cea mai ieftină până la cea mai pompoasă se pot căpăta la magazinul de
.: monumente .:

al lui

IOSIF MENRATH

SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG

(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

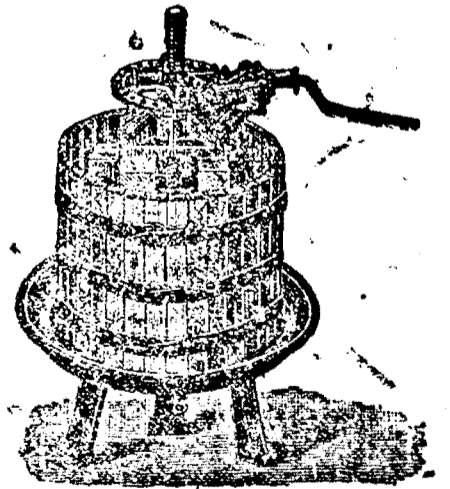
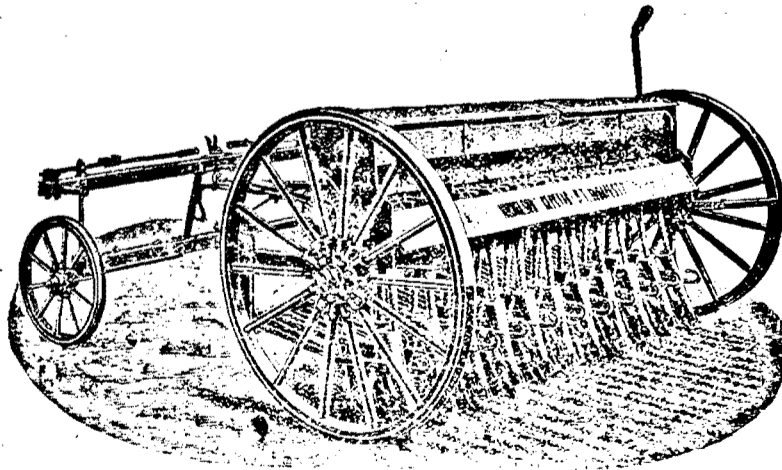
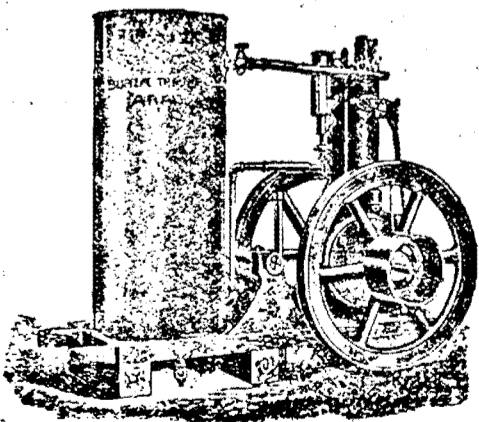
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

— **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** —

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.